Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

N:o 41 (1709) A. 32:A ÅRG. LÖSNUMMER 30 ÖRE. UPPLAGA A.

IDUN
ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET
GRUNDLAGD AV FRITHIOF HELLBERG

SÖNDAGEN DEN 12 OKTOBER 1919.
HUVUDREDAKTÖR: ERNST HÖGMAN.
RED.-SEKRETERARE: EBBA THEORIN.

Skandinaviska fotografiutställningen.

ÄR DET INTE SÅ, ATT BRUKET ATT byta fotografier med närmare och fjärmare bekanta alltmer fallit bort, samtidigt med att "familjealbumen" försvunnit från salongsbordet? Men i stället har kamerakonsten nått en allt högre fulländning och kommit att behärska en hel rad områden. Den skandinaviska fotografiutställning, som av Fotografiska föreningen i Stockholm öppnats i Konstnärshuset, ger många vittnesbörd — ja, man kan lugnt säga ett par och tvåhundra, ty jämnt så många äro de utställda numren — om hur högt fotokonsten står hos oss och om hur mångahanda kamerans uttrycksmedel numera äro. Där finnas utmärkt fina fotografiska kolteckningar av Erik Walldow och Ejnar Myckelberg — den ena av våra bilder visar just en sådan —, där förekomma bilder, t. ex. D. Sorbons i s. k. oljeövertryck, som äro förvillande lika präktiga etsningar, där finnas stämningsmättade kompositioner av I. Hasselquist — kort och gott, det är en rad kamerabilder, som bära vittne om både skiftande konstnärliga temperament och uttrycksmedel. Att yrkesfotograferna skola komma med bl. a. en rad charmanta porträtt, är ju en naturlig sak.

Inför många av de utställda numren förvånar man sig verkligen över att så mycken stämning förmått inläggas i kamerabilden. Ej så få av de fotograferande ha stannat inför ett av dessa små enkla motiv, som för den invigdes öga kunna uppenbara så mycken skönhet: en liten stuga med krokiga träd och en gammal gärdesgård, en skuta, en gammal kvarn — och kameran har verkligen varit ett villigt redskap i konstnärens hand, liksom framför allt de nyare kopieringsmetoderna ha gett honom en helt annan frihet vid behandlingen av materialet än förr.

På det hela taget visar utställningen, att vi kunna fullt mäta oss med det allra bästa, utlandet kan åstadkomma på fotokonstens område. Också danskar och norrmän ha gjort en vacker insats på utställningen, men det är, som man kan förstå, svenskarna, som dominera.

1. Riddarholmskanalen. E. Myckelberg, Stockholm, foto. 2. Sommardag vid stranden, Chr. Bertelsen, Köpenhamn, foto.

Konung Oidipous och dess religiösa livssyn. Av Olof Rabenius.

(Med anledning av skådespelets uppförande i Sverige.)

FÖR DEN, SOM SÖKER INTRÄNGA TILL kärnan av de stora grekiska dramerna, uppstå icke ringa svårigheter. Liksom grekiskt väsen i allmänhet, så ha de grekiska skådespelen isynnerhet varit föremål för så många olika och motsatta förklaringar, att uppfattningen av dem på förhand lätteligen förvillas. En diktare heter än from och troshjälte, än revolutionär och frihetskämpe, och ett och samma verk ta skilda tankeläger i beslag för att använda som vapen mot varandra. Än är det ett blint och hårt öde, som säges härska över dramats personligheter, än utropas de som fria och ledda blott av sin egen vilja; än drabbas de oförskyllt av lidandet, än ha de själva ådragit sig sin skuld — den berömda tragiska skulden — och äro för sina handlingar ansvariga; än härledes en pessimistisk livssyn ur sorgespelen, än inlägger man i dem theodicé och optimism. Sfinxens ande svävar ännu över Hellas' minnes- och minvärld och ställer gåtan för den, som söker sig väg ditin. Måhända bero motsatserna i uppfattningen därpå, att idéernas spektrum i denna underbara kultur bryter sig i sitt fulla mångfärgade ljus men att man vid analysen därav finner än den ena, än den andra skiftningen blott och för enskildheterna ej ser det hela.

Självfallet gå meningarna också i sär om Konung Oidipous' rätta innebörd, då detta verk ju gäller som det högsta inbegreppet av den grekiska tragismen. Alltifrån Aristoteles till Wilamowitz har man allmänt betraktat detta drama som mästerverket över alla andra inom sin art och sfär. Det måste då lämna en storartad utsikt över liv och åskådning under högantiken, ävensom inblick i sin diktares själ. Hur det skall uppfattas, är emellertid icke en lika lätt fråga.

Om en punkt är man ense, och det är om Konung Oidipous' betydelse som uttryck för grekisk och sofokleisk religion. Om det grekiska dramat kan ju överhuvud sägas, att man ej förstår dess väsen och innebörd, om man ej har öga för dess religiösa karaktär. Som bekant hade dramat rot och upphov i den dionysiska kulten, varifrån det visserligen med tiden alltmer och mer lossades utan att därför någonsin, ens med Euripides, förneka sitt ursprung. Religionen fortfor t. o. m. under skepticismens tider att bilda en underström i dramat eller åtminstone förläna det en mystisk och metafysisk stämningsfärg. Var det ej Dionysos, var det någon annan Gud — t. ex. Zeus eller Apollon —, var det ej denne, var det gudomen, mer eller mindre osinnligt uppfattad, som levde med och över dramat. I Konung Oidipous är skaldens religiösa patos själva källan för hans poetiska fantasi.

För efterföljande utläggning av dramat gör jag den förutsättningen, att dess innehåll är bekant för läsaren. I klarhetens intresse skall jag endast lämna en redogörelse för dramats förhistoria, som ju så att säga upprullas baklänges med dess egen fortskridande handling. Thebes konungapar, Laios och Iokaste, ha länge levat i barnlöst äktenskap, då Laios, längtande efter en ättling, beger sig till Delphi för att spörja guden om råd. "Du önskar dig en barnastam", ljuder svaret; "jag skall giva dig en kär son, men det är bestämt, att du skall mista livet genom hans hand, ty så har Zeus beslutat." Och det tillägges, att det är i följd av Pelops förbannelser, vars son Laios bortrövat, som Zeus tillärnat honom och hans hus detta hemska öde. Efter en tid föder Iokaste en son, men för att undgå att drabbas av oraklets spådom utsätta föräldrarna barnet med genomborrade och sammanbundna fötter på berget Kithairon. Av medlidande för emellertid en herde pilten till Korinth, där han av konung Polybos och drottning Merope upptages som deras eget barn. Sedan Oidipous växt upp, bibringas honom tvivel på hans börd, och han beger sig därför till Delphi för att hämta besked däröm. Guden ger honom endast följande oroväckande svar: "Akta dig att komma till ditt hemland, ty där skall du döda din fader och äkta din moder." Efter denna varning vågar Oidipous ej återvända till Korinth, utan beslutar att fly till främmande land. Under sin vandring kommer han till en korsväg, där han möter en vagn, som för en gammal förnäm man. Hejdad av körsvennen, gripes han av vrede, och under den strid, som uppstår, dödar han den gamle. Därmed har, honom ovetande, den ena delen av oraklets utsago gått i fullbordan. Oidipous har dräpt sin far. Han fortsätter sin vandring och anländer till Thebe. Staden hemsökes just då av en sfinx, som kräver livet av alla dem, som ej kunna besvara hennes gåta. Det har blivit bekant i Thebe, att Laios blivit dödad, och regenten Kreon låter nu kungöra, att den som kan frälsa staden från sfinxen, skall vinna Thebes konungakrona och Iokaste som gemål. Efter att ha gissat lösningen på gåtan blir Oidipous den lycklige; han utropas till konung och ingår förmälning med — sin moder. Oraklets förutsägelse har gått i uppfyllelse.

Då Sophokles' tragedi börjar, härjas Thebe av pesten, och i Delphi har man fått veta, att dess orsak är blodsskuld. Den, som fläckat staden, måste landsförvisas eller dö, om befrielse skall kunna väntas. Alltifrån denna punkt kastas en hemsk tragisk belysning över Oidipous, som först intet vet om sin olycka men som genom alltjämt stigande aningar slutligen får full visshet om sitt förfärliga öde. Med varje på scenen inträdande person avslöjas flik för flik det verkliga sammanhanget. Upplösningen skjutes liksom undan på samma gång som den närmar sig den avgrund, som plötsligt öppnar sig. Hjältens sinne svävar mellan ångest och hopp för att slutligen sjunka ned i mörker och fasa. Oaktat åskådaren på förhand känner handlingen hålles han i bävande spänning genom att uppleva Oidipous' egna själsrörelser. Dramat är skrivet i ett enda återhållet andedrag, som brister i en suck, ett skrik. Med peripetin följer katastrofen: Iokastes självmord och Oidipous' utstingande av sina ögon.

Vädjar nu detta gripande skådespel i första hand till det tragiska konstsinnet? Onekligen är dramat som konstverk betraktat fulländat, och man kan icke nog högt beundra den skald, som med en så ädel skönhetskänsla mäktat behandla ett så fasansfullt ämne. Men det estetiska intrycket blir dock icke det bestämmande. Är det då en sedlig erfarenhet eller fordran, som dramat framställer? Visst ger det en djup inblick i det etiska livet, men därmed är icke dess substans uttömd. När, såsom här, det estetiska och det etiska momentet sammanklinga och genomtränga varandra, så frågas, om ej detta sker i kraft av en tredje faktor, som förbinder dem i en högre och djupare enhet. Denna faktor är religionen. Konung Oidipous är något mera än ett skådespel i vanlig mening, och på tragisk sinneslust är stycket ingalunda anlagt. Än mindre är det någon moralpredikan. Det är människans eviga väsen och vara, som springer upp i dikten, ej såsom ett filosofiskt problem, som skalden genom dramats utgång skall ge en teoretisk lösning, utan såsom ett åskådligt, ehuru av mystik beslöjat faktum, på djupet endast åtkomligt för känslan.

Skalden betraktades i Grekland som ett slags präst eller förkunnare av det gudomliga. Det ligger näppeligen en överdrift i att säga, att diktarne voro religionens förnämsta stiftare och bärare. Bekant är Herodotos' yttrande, att Homeros och Hesiodos givit Grekland dess gudar. Homeros' gudar voro intet annat än människoideal, av skalden uppflyttade i en fantasivärld, varifrån de ingrepo i människolivet. Den religiösa grundtanken bestod hos honom däri, att de lägre varelserna måste underkasta sig de högre utan att någon egentlig väsenskillnad fanns mellan dem. Ett är emellertid gudarnes, ett annat människornas släkte, och den homeriska människan måste utan att spörja och klaga se gudarna leva i sällhet och skönhet och själv fullborda sina jordiska öden. Det är som Nietzsche uttryckt förhållandet: "Ur Dionysos' löjen ha de olympiska gudarna, ur hans tårar människorna uppstått." Människans fromhet var — som all fromhet — att ej trotsa utan ödmjukt foga sig under gudarnes ledning. Däremot ställde hon intet högre sedlighetskrav på gudarne än på sig själv och någon moralisk helighet förband hon ej med deras väsen. Det var emellertid icke lätt för senare tiders etiska fordran att spela jämnt med gudavärlden, som åtminstone måste motsvara det luttrade människoidealet. Man märker det bäst hos Aiskhylos, den förste store tragöden, som har svårt att förlika filosofi och teologi. Därav de motsägelser i tankegången, man möter i hans dramer. Mot hans godtyckligt handlande Zeus står hans rättfärdighetsförstande Promethevs. Rättvisa är gudarnes plikt mot människorna — liksom människornas inbördes — och Aiskhylos vågar uttryckligen anklaga Apollon för orättfärdighet utan att därför förneka hans namn. Wilamowitz anser, att det stora hos Aiskhylos ligger just däri, att han funnit "en ny sedlighets pol" och dock mäktat fasthålla fädrens tro, d. v. s. Homeros' åskådningssätt. Genom brytningen mellan olika motiv befinner sig emellertid hans religiösa medvetande i en dunkel, orolig jäsning.

Större klarhet ligger över Sophokles' diktvärld, vari den äldre skaldens brusande patos bundits till plastisk åskådlighet. Därjämte känner Sophokles människolivet bättre än Aiskhylos och har ett finare psykologiskt instrument i sin hand. Vad hans karaktär beträffar, framträda dragen av en blid, from man — tyskarne skulle säga Ein Heiliger — i de anteckningar från antiken, som Lessing meddelar i sin lilla skrift om hans liv, och samma lynne speglar sig också i diktverken. I allt det tragiska patos, Sophokles utvecklar i sin lyriska högsång, ljuder som en ständig underton den milda undergivna resignationen, som är huvuddraget i hans religiösa känsla.

Iduns byrå och expedition,
Mästersamuelsgatan 45, Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Riks 1646. Allm. 9803. Red. Högman: kl. 11—1. Riks 8660. Allm. 402.
Expeditionen: kl. 9—5. Riks. 1646. Allm. 6147. Annonskont.: kl. 9—5. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Idun A, vanl. uppl. med julnummer:		Idun B, praktuppl. med julnummer:	
Helt år	Kr. 14:—	Helt år	Kr. 18:—
Halvt år	» 7:25	Halvt år	» 9:25
Kvartal	» 3:75	Kvartal	» 4:75
4:de kvartalet	» 4:50	Månad	» 1:75

Iduns annonspris:
Pr millimeter enkel spalt:

40 öre eft. text. 45 öre å textsida. 20 % förhöjning för särskilt begärd plats.
Utländska annonser: 45 öre efter text., 50 öre å textsida, 20 % förh. för särsk. begärd plats.

En stormsång.

Nu rider stormen kring min gård,
för huj och hej,
som en besatt
och svart och skäggig satan.

En riven sky
är kappans bård,
och örnvingfjädern i hans hatt
bestryker Vintergatan.

I löddrigt skum
för hovens slag
min källsjös bottenlösa djup
mot Orrnäsudden bryta.

Och alla stämmor över lag
på Skinnaråsens orgelstup
ur höstkvällsmörkret ryta.

Tryckt till min stolpbods timmerbröst
jag stirrar ut
mot natt och höst
och lyss till flöjelns kvidan.

Min sommars lustgård är förödd,
dess sista blomstertrasa strödd
och vrängd och vräkt åt sidan.

I frusen nakenhet och skam
stå humlestör
och apelstam
som spökskelett bland gravar.

Men rastlöst över ås och tak
vid pipors gny
och pukors brak
den vilde ryttarn travar.

En lång och villsam väg jag gått
kring världens alla marknadstorg,
förrn hit till sist jag nådde.

Till botten tömde jag mitt mått
av ljuvt och bäskt,
av lust och sorg
bland vänner, som förrådde.

För kvinnotro
och skökosmek,
för mänskopris
och lyckogunst
jag mina offer tände.

Men fala trohetseden svek,
och mobbens lov
blev träck och dunst,
när lyckan ryggen vände.

Då flydde jag,
ett sårat djur,
på blodig häl till dig, Natur,
som ensam dig förbarmar.

Här är jag ett
med jord och rymd.

Här är min stoftsjäl undanskymd
i starka modersarmar.

Här blev mitt hjärta
till en sten
min hand till en förtorkad gren,
som ut mot intet sträckes.

Och är mitt ögas ruta spräckt,
så är ock elden inom släckt,
och allt av aska täckes.

Så brusa, höststorm,
kring min gård,
där tryckt till härbrets timmerbröst,
jag ut mot natten stirrar!

Din blick är mörk,
din hand är hård,
en domedagsbasun din röst,
som skrämmer och förvirrar.

Röj upp i alla skumma vrår,
där ännu något återstår
av multnande klenoder!

Vid allt, som spillts,
dock ett jag vann:
jag är en fri och ensam man
och, Stormare, din broder!

JOHAN NORDLING

Skebergsstugan, Leksand, Oktober 1919.

Med resignation besvarar han intrycken av det lidande, han ser runt omkring sig i världen och som han finner tillhöra livets väsen. Den Sophokleiska världsåskådningen är nämligen starkt pessimistisk. Hans diktverk jäva den traditionella uppfattningen om det gamla Hellas som ett det soliga glädjens land, till vilket en Schiller och en Hölderlin trängtade i sina romantiska drömmar. Den store antikkännaren Jacob Burchardt har visat, att pessimismen och melankolin i framträdande grad voro utmärkande för den grekiska livskänslan. Redan genom de homeriska sångerna går ett flöde av svårmod, som på det närmaste sammanhänger med den religiösa åskådningen. Mellan gudarnes berg och skuggornas rike utbreder sig jorden, på vilken människorna liksom gräset vissna och dö.

Ty såsom fallande lövens är även människornas öden.

Gudarnes härlighet och glans snarare blända än lysa de bräckliga människoskobarnen, liksom solen med sina strålar kom Linos och Hyakinthas att förtvina. Iliadens huvudhjälte Akhillevs måste mitt i sin blomstrande ungdom sluta sin bragdrika bana och försvinna i Hades' skuggliv, varom han i Odysséen fällt bevingade ord. Och den sorg, som vilar över ynglingahjälten, tätnar kring mandomshjälten Odyssevs' gestalt. Hos fastlandsdiktarne uppträder denna pessimism i skärpt form — jag erinrar särskilt om Hesiodos. För många av skalderna och tänkarna är den livsuppfattning gemensam, som blivit uttryckt i Pindaros' ord, att tillvaron är en skuggas dröm.

I de Sophokleiska körsångerna finner man pessimismen given icke blott med det tragiska stämningsanslaget utan ock med en mängd visdomsord, som sammanfatta skaldens livserfarenhet. I Ajas betecknas de levande som skenbilder och flyktiga skuggor och den kolonske Oidipous utbrister, att det ojämförligt lyckligaste är att aldrig ha blivit född, och det näst bästa att så fort som möjligt gå dit varifrån man kommit. I Konung Oidipous sjunger kören:

Intet lika
räknar jag de dödligas släkten,

och slutackordet i dramat lyder:

Därföre den kloke blicke emot dagens slut, och icke
prise han en dödligs lycka; lyckan är dock ej de mäns
egendom, som än bland vådor irra hitom livets gräns.
(Overs. av E. Staaff).

Som bristande töckenskepnader — så ser och uppfattar skalden människorna.

Framställningen av själva Oidipous-gestalten gör pessimismen än mörkare. Ty vad kan väcka mera sorg och förtvivlan än att det goda och ädla drabbas av livets tyngsta slag? Vi komma härmed in på frågan om Oidipous' s. k. tragiska skuld. Det står för mig alldeles klart, att han individuellt icke alls äger någon sådan. Även om man ur hans karaktär lyckats pressa fram den berömda lasten hybris, måste man väl ändock medgiva, att skuld och brott icke stå i rimlig proportion till varandra. I dramat framhålles upprepade gånger, huru ädel och vis Oidipous är, och kören tillbakavisar också med indignation Teiresias', siarens, utpekande av Oidipous som den brottslige. Att han brusar upp i vrede inför den fruktansvärda beskyllningen, som måste förefalla honom alldeles grundlös, kan ju icke läggas honom till last. Man förrycker och förflackar uppfattningen av dramat, om man vill göra det till ett forum för s. k. moralisk rättvisa. Om tragiken skall bestå i straffmätning, sjunker den ned till en banalitet, och lidandet mister sin hemlighet och sin helighet.

För Sophokles är förhållandet mellan skuld och lidande irrationellt. Aiskhylos hade höjt sin fordran på gudomlig rättvisa och sökt uppdaga dess ofta dunkla spår genom människolivet. Hade individen ej själv förbrutit emot världs- och sedelagen, låg kanske skulden i hans släkt, och diktaren trodde, att fädrens missgärningar gå igen på bar-

Köp CHROMOL TVÄTTPULVER och Ni får en bländande vit tvätt med behaglig lukt.

TAPETKOMPANIET
Katarinavägen 7, STOCKHOLM
R. T. 9905. Telegr.-adr.: Tapetkompaniet.
Säljer bästa TAPETER över hela riket. Största sortering av modernaste in- och utländska kvalitéer till lägsta priser. Begär omgående prover från oss. Till landsorten mot postförskott eller efterkrav. Bästa inköpskälla för målare och större förbrukare.

Ett bröllop i ärkebiskopsgården.

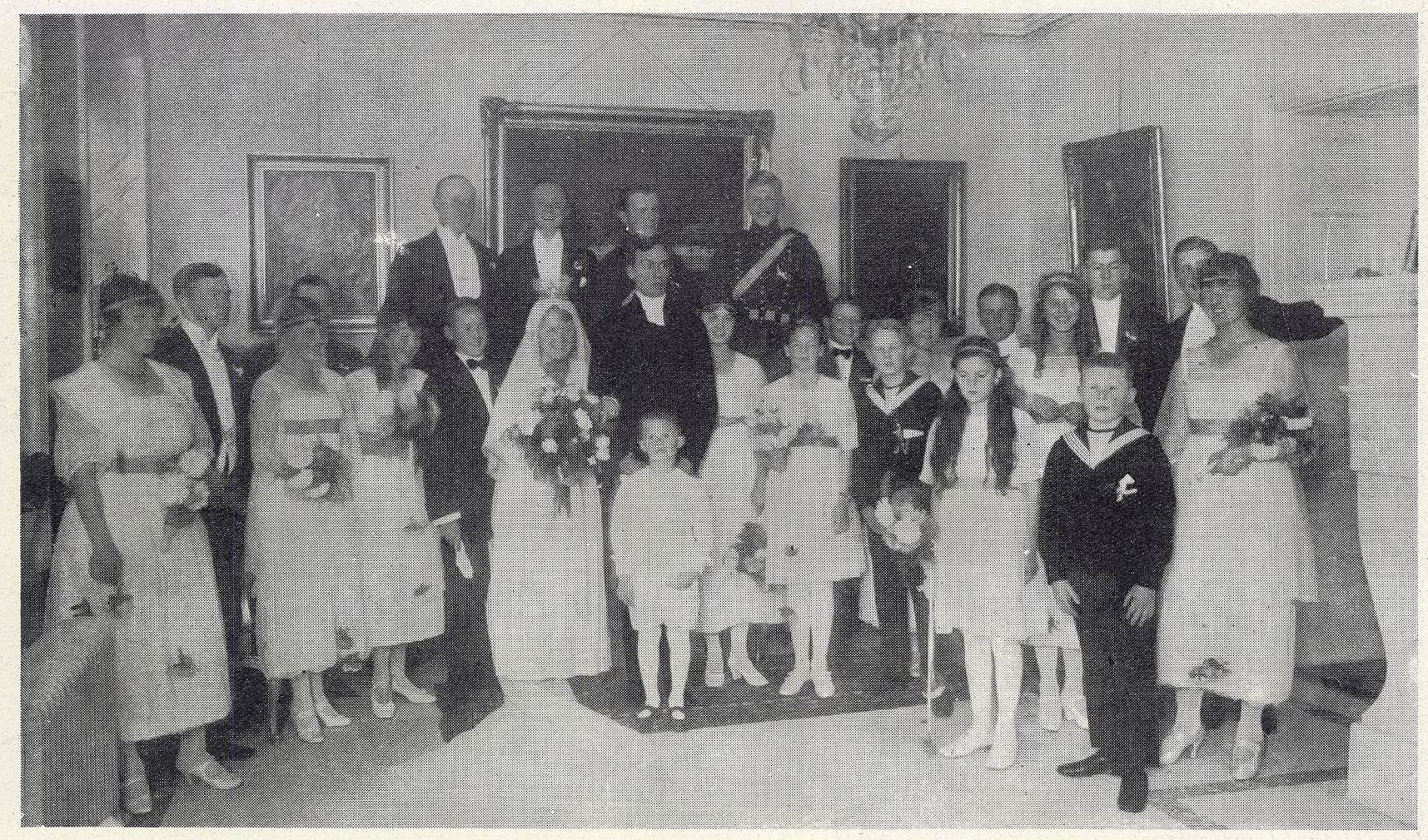

I ärkebiskopsgården i Uppsala sammanvigdes nyligen ärkebiskopsparets ena dotter fröken Brita Söderblom och d:r Yngve Brilioth. Bland de unga, som omgiva brudparet, märkas ärkebiskopens andra barn, döttrarna Lucie och Yvonne, samt sönerna. — E. L:son Finn foto

nen. Så skildrade han släktförbannelsen i Orestins storslagna trilogi. I denna punkt skiljer sig Sophokles från den äldre skalden. Det orakelspråk, som angav Pelops' vrede som orsak till Oidipous' olycka, tog Aiskhylos hänsyn till vid sin behandling av lobdakidernas saga, men hos Sophokles märker man ej ett spår av ett sådant skuldsammanhang. Den ädle Oidipous drabbas till synes oförskyllt av sitt lidande. Skall man tillägga honom någon skuld, är det den, som går tillbaka till människans metafysiska syndafall, och som är gemensam för släktet och oskiljaktig från tillvaron. Det förtjänar emellertid anmärkas, att Sophokles ingenstädes uttryckligen gör bruk av den mystiska visdom, som däri söker tidslivets upprinnelse.

Pessimismens stora filosof Arthur Schopenhauer har ifrån Sophokles' dramer hämtat stoff till sin mörka världsbild. Då han i Weimar som helt ung läste Sophokles, mognade hos honom den övertygelsen, att olyckorna i världen härledde sig från ett evigt obetingat uront, för vilket gudarna voro ett slags personifierade former. Det är obestridligt, att denna uppfattning av gudarna ställvis framskymtar hos Sophokles och att han icke kan underlåta att ibland framställa dem som människornas fiender. Man kunde då vänta, att skalden skulle uppresa sig mot deras världsstyrelse. Men ger han stundom ordet åt den mänskliga klokskap, som vill sätta sig till doms över deras rådslag och domslut, har han i sin egen fasta och ödmjuka tro ett motvärn mot de upproriska känslor, som möjligen kunde infinna sig. Han böjer sig för gudarnes vilja, även om han icke förstår dess syfte, och kan han icke trygga sig till deras kärlek, måste han vörda deras makt. Sedan katastrofen fullbordats, utropar Oidipous:

Det var Apollon, I vänner, det var Apollon, som drev mig,
han bragte mitt ve till fullbordan och lade lidandet på mig.
Men vapnet förde jag själv med egna syndiga händer.

Ehuru han icke kan förstå sin skuld, kallar han sig här själv syndig, tåligt undergiven gudens grymma makt. Att efter de fruktansvärda prövningar och skakningar han genomgått, kunna bibehålla sin tro orubbad och att trots det oförklarliga i lidandet likväl anamma dess offerväsen — däri består hos Oidipous den religiösa paradoxen, för vilken han framstår som en av världslitteraturens ädlaste hjältar och martyrer.

Skaldens fromhet är i dramat knuten till den traditionella gudatron. Som Wilamowitz framhållit, tillhörde Sophokles en tid, då den grekiska andan begynt sin stora förvandlingsprocess. Fädrens religion var på väg att upplösas, och en självtillräcklig mänsklig spekulation förklarade gudarna avsatta. De första sofisterna framträdde redan och började med sin dialektik underminera det tempel, som den dionysiska kulten och dikten rest. Gentemot dessa tendenser fasthåller Sophokles vid fädrens gudsfruktan. Hans föreställningar om gudavärlden ha ännu kvar något av den homeriska naiviteten — icke för intet kallades skalden för den mest homeriska bland tragöderna. Oraklets i uppfyllelse bragta utsagor bli för skalden ett tecken på gudarnes allsvåldighet, och dramats yttre huvudmotiv är ju att visa det fåfänga i människans strävan att söka hindra ett gudomligt maktspråk. I Konung Oidipous har Iokaste framställts som representant för den begynnande tvivelsjukan. Just när hon inbillar sig ha oskadliggjort gudarnes anslag, svävar redan avslöjandets fasa över hennes huvud. De eviga lagarna ovan jorden gå sin bana orubbade av människofunden. Kören varnar för drottningens förmätenhet:

O, världens herre,
oändlig, o Zeus, är den makt, som du har;
du oförgänglige måste dock veta,
att Loxias' höga orakelbud
ha börjat försmås och mista sitt värde.

Man får emellertid icke föreställa sig, att Iokaste straffas för sin fåvitskhet att söka trotsa gudarnas vilja. Som om icke olyckan hade skett, även om hon lugnt fogat sig i profetian!

När Runeberg diktade Kung Fjalar inlade han däri, starkt påverkad av Sophokles, under utvecklande av samma mäktiga ödesstämning, den kontrast mellan gudarnas höghet och människornas ringhet, som är grundtemat i Konung Oidipous:

Vad är mänskan att mot er hon stormar,
stjärnor like i onådd rymd?
Len I genom molnen åt jordens öden,
dem i lek en fläkt av er vilja styr?

Ett ståtligt flygnummer

utger Idun nästa vecka med anledning av

LUFTFARTYGET BODENSEES

resa Stockholm—Berlin. Som Iduns specielle korrespondent medföljer författarinnan

FRÖKEN EIRA HELLBERG,

vars talangfulla penna skall i våra spalter skildra denna med spänning motsedda inledningsfärd till en vardande reguliär lufttrafik mellan Sverige och det övriga Europa.

D:r Alfred Jensen 60 år den 30 sept.

PÅ SIN SEXTIOårsdag den 30 september blev d:r Alfred Jensen på det varmaste hyllad av släkt och vänner. Och samtidigt — fastän på annat sätt — av en långt, långt större krets — hela den, han samlat kring sin kulturgärning som slavisk filolog och historiker och som översättare från de slaviska språken.

Det är sällsynta förutsättningar d:r Jensen haft att förmedla vår bekantskap med en hel främmande kulturvärld, ja, vad kanske svåråtkomligare är, ande. Hans "Rysk kulturhistoria" var det grundläggande verket. Som översättare — eller man skulle i detta fall snarare vilja begagna den mera expressiva och smickrande benämningen: återdiktare — har han på svenska givit oss en väldig rad av de slaviska stammarnas klassiska diktverk, och genom många andra arbeten på annat sätt utvidgat och fördjupat vår kunskap om den slaviska världen.

Skriftställaren Fil. D:r Alfred Jensen, omgiven av 60-årsdagens blomsterhyllning. O. Ellqvist foto.

Flit, kunskaper och talang ha för d:r Jensen varit de gångna decenniernas följeslagare. Som han själv nyligen skrev i en skämtsam "självhyllning" i en daglig tidning:

"— — — Jag har dock gnott
och brottats skarpt
med livet mer än
mången."

Från denna kamp, som han delat med mången, har d:r Jensen mer än de allra flesta haft tillfredsställelsen att som segerbyten kunna hemföra en rad verk, med vilka hans namn och gärning skola för alltid bestå.

Onda tungors tal.

Av HEDVIG SVEDENBORG.

HADE MOR GREN, DEN LILLA ARTILLERISTÄNKAN, varit född i ett tidigare tidevarv, så hade hon säkert hört till de där underbara sagoberätterskorna, vars sagor sedan gå från mun till mun genom generationerna. Men i vår tid är nuet självt så fyllt av händelse och spänning, att även den, som är gammal, och blid, och stilla i själen, rycks med och måste lyssna till tidens forsande ström, så som man i nordanland lyssnar till älvarnas brus.

Och lyssna, lyssna med själens känsliga hörsel, det kan mor Gren så som ingen annan och det är väl just därför som hon också berättar om det levande livets företeelser som få, när hon någon gång ger sig tid till att ta till ordet.

Det var brittsommardag, kanske den ljuvligaste som sommaren gav, då hon kom ut till oss och medan vi sutto bland ringblommors prunkande guld och träden då och då fällde ett rasslande löv till marken och medan kyrkklockorna borta i staden ringde till griftero över en lycklig maka och mor som rycks bort i livets mitt, så började hon oemotståndligt att berätta om henne som klockorna sjöngo sin sorgesång över.

— Ja, läkarna kunde gärna få komma med så mycken lärdom de än ville och ge sjukdomen de finaste latinska namn, hon mor Gren visste i alla fall att det var onda tungors tal som denna gång tagit ett människoliv. Hur underligt det än kunde låta.

Se konsulinnan Sigrid Blommerts, som ännu inte var fyllda fyratio år och som såg ut som en äldre syster till sin dotter Leonore, hade alltid, ända sedan barndomen, varit ytterligt känslig. Hon hade alldeles som mor Gren själv liksom ett sjätte sinne och hon kände nästan alltid på sig vad människor tänkte, hur väl de än sökte förklada sina tankar med bullrande ord. Och det förstår nog lite var att en sådan egenskap inte är vidare behaglig. Men det var först på de senare åren som den blev fru Sigrid till ett riktigt lidande.

Så länge Blommerts levde i sina tre små rum ute vid Vallarna och hade det smått och knogigt på alla sätt med lilla Leonore och de tre gossarna så gjorde det ingenting. De voro ju allt för obetydliga för att man skulle räkna med dem eller fästa större avseende vid dem. Och vad hon då läste i människors tankar var så smått och ofta barnsligt att hon blott log åt det i sin själ.

Men så kom kriget med sina våldsamma omkastningar och vände upp och ner på världen. Fru Sigrids far, som var en robust och rödbrusig buntmakare blev i en hast mångmiljonär och hennes man steg från handelsresande till direktör i Import och Export och fick konsulstitel. Och de hyrde sig en vacker villa med trädgård till, så som alltid varit deras dröm. Medan direktör Blommerts frossade i att skaffa sin hustru och lilla dotter allt fint och vackert som de till dess blott sett och beundrat på avstånd. Utan minsta avund förresten. Och fina och goda middagar med blommor och musik gåvo de för vänner och bekanta, utan att på minsta vis räkna på att få något igen, utan blott för glädjen att få dela med av sin lycka. Och fattiga och sjuka hjälpte de så långt förmågan räckte och ibland ändå lite längre.

Dock kände fru Sigrid hur det så småningom liksom blev kallt omkring henne, så snart hon kom utom hemmet, utan att hon kunde förstå varför. Hon såg att hennes vackra kläder väckte ond blod och då hon första gången bar sitt äkta pärlhalsband, som hennes man låste fast med en kyss på hennes vita, mjuka nacke, så märkte hon att det tändes som någonting grönt och fosforscerande där längst inne i kvinnoblickarna vilka lyste med rovdjursglans.

Varför? Pärlor och smycken och vackra kläder hade de ju alla själva. Men det var ju så barnsligt, det var ju blott att skratta åt tillsamman med mannen och ungdomarna. Ty hur tiden gått så hade älsta sonen blivit student och lilla Leonore med sitt täcka tjuvpojksansikte, inramat i det mörkglänsande håret, utvecklats till en ung dam som började få vara med lite.

Men se det där med Leonore, det var ändå värre än med de äkta pärlorna, suckade mor Gren och såg drömmande in mellan den soltända grönskan. Visst är Leonore bortskämd och självsvåldig, det kunde inte nekas, men inte ett smul värre än både greve Cinklers och konsul Bings döttrar — ett litet hjärta av renaste guld har hon. Men se att hon, "hudavdragarens" dotterdotter och den forne handelsresandens dotter var lika fin som de andra och dessutom mycket mera firad för sin täcka fysionomis och sin lustiga, men aldrig onda, tungas skull, det var mer än den lilla staden kunde smälta.

När kungabalen kom och Leonore gled in som en månstråle i sin blåskiftande lilla klädning, som inte var stort annat än ett linne, och hennes silverskor rörde så lätt vid golvet att det såg ut som om hon svävade, så såg fru Sigrid att det gick en svart våg av avund genom mödrarnas hjärtan medan blodet rann rött och hett hos männen. Och hennes hjärta blev tungt och liksom fyllt med glödande bly. Ty hur hade hon inte bett sin Leonore, deras klenod, det dyrbaraste de hade, att inte skaffa en sådan dräkt, men det hör ju inte till seden hos tidens ungdom, varken bland hög eller låg att ta råd — — — och så kom Leonore på kungabal i bara ett litet månskensskiftande linne.

I dansen glömde hon mors ovilja och fars tunga missgillande blickar och i dansen fann hon m a n n e n, han som skulle bli mannen i hennes liv.

Det var inte han, den gifte mannen, som var herre till tre av länets största gods och bärare av ett av landets älsta namn och som fann för gott att leka med flickebarnet och smicka hennes slumrande fåfänga under ett dussin danser. Nej. Utan det var den unge doktorn och vetenskapsmannen, som redan gjort sig ett namn som gått över mest hela världen.

När nattens timmar runnit undan och en blek morgongryning tändes vid horisonten kom han fram till Leonore, förde henne ett varv över det bonade golvet och sade henne att n u skulle han följa henne hem. Och det så lugnt och befallande att hon inte kom sig för att sätta upp sitt lilla

trotsiga ansikte och säga att hon brukar göra som hon vill.

Först ute på gatan vaknade hon till medvetande om vad som hänt och hon stampade med sina silverskor i gatans kullerstenar och frågade vad han menade med detta, han som förut inte ens bevärdigat henne med en enda dans.

— Nej, sade han lugnt, det apgycklet överlåter jag åt andra. Och er hade jag inte heller befattat mig med om inte den man, som ni dansat med hela denna natt, vore gift med en av de finaste och bästa kvinnor jag känner och jag tyckte att det var tid att sätta punkt för en dum historia som kunde blivit — — sårande.

I den minuten blev Leonore kvinna, till dess hade hon blott varit ett lekande, lättsinnigt barn.

Jag kunde se henne för mig hur blek hon blev och hur hon fick djupa skuggor under ögonen, alldeles som då jag förr berättade något riktigt allvarligt och vackert för henne, avbröt mor Gren.

— Om hans hustru är en god kvinna, då måste hennes man vara en bra dålig man, hade Leonore sagt. Men på detta svarade doktorn ingenting, drog blott Leonores arm under sin så varmt och beskyddande, att hon aldrig i sitt liv förr känt sig så lugn och trygg.

Fast när hon kom hem så låg hon och grät, långt sedan solen runnit upp.

Och dagen därpå gick det som en ondskans eld och en gallans gröna bitterhet ut över bygden.

Hur kunde den där lilla struntungen, dotter till de obetydligaste av obetydliga föräldrar, som såg ut som en pudrad och sminkad slinka, vara så djärv att förvrida huvudet på en gift man — och en så framstående man till. Naturligtvis var det de fåfänga och högfärdsgalna föräldrarnas skuld, hela familjen var ju dårhusmässig och mogen för asylen på andra sidan Vallarna, där deras forna anspråkslösa lilla hem ligger. Men värst var det dock med flickan, raffinerad, inpiskad och kokett som hon var och som inte kunde nöja sig med löjtnanterna och notarierna utan skulle också kollra bort gifta män.

Om någon försökte säga något om att greve Börje, med sin höga ställning och stora världserfarenhet, inte bort dra in ett oerfaret flickebarn i något så dumt och tarvligt, så möttes det blott av hån.

Det blev tunga dagar som följde för lilla mor Gren, och de som då mötte henne sågo att hennes böjda nacke var liksom än mer böjd och hennes blick grumlad som när stormen når en stilla skogstjärn som annars endast speglar himlens blå.

Hur kunde människor vara så grymma och orättvisa, hur kunde de säga så råa, fula ord? Och hon gick i ständig bävan att de grymma orden skulle nå fru Sigrid. Varför hon också slutligen gick upp till Blommerts och fick dem, på sitt stilla sätt, att berätta hur allt var och hur Leonore gråtit över att hon, utan att mena det, kanske vållat en god kvinna som hon inte kände och aldrig sett, sorg och smälek.

Och då mor Gren halvt skämtsamt, halvt bävande sade, att det nog var Leonore som fick lida den största smäleken i detta, så menade både föräldrar och bröder och hon själv att det inte var mer än rätt, så oförsiktigt och dumt som hon burit sig åt. Så alldeles oförberedda voro de ju inte. Men ändå — —

Även den mur som skyddar en familj, som lever sitt lyckliga liv för sig själv och inte vill någon annan något ont, har sina bräckor och droppvis nådde giftet fram till fru Sigrid, som hade ett så vaket sjätte sinne. Snart visste hon allt vad de sagt och tänkt om deras lilla klenod, deras i grunden så veka dotter och livet blev modern så tungt att hon tyckte att hon inte orkade bära det längre. Hon ville inte tänka ont, ändå mindre säga det, men — — — hur utmanande, hjärtehårda och beräknande voro inte många andra flickor — — — varför skulle då just hennes tös, som lycklig och smickrad blott handlat i impulsivt oförstånd, bli så hårt dömd?

Som bevis för sin vänskap bar än den ena, än den andra fram vad den och den sagt med många trösteord och hela fång av goda råd, men fru Sigrid bara såg på dem med en outgrundlig blick som gick långt bortom orden. Hon såg avunden och grämelsen som krälande, klibbiga djur, hon såg lögn och förtal som en ständigt växande, svällande dypöl, hon kände det som när man går i en stor skog där dolda stinksvampar förpesta luften mellan fur och tall. Och livsförtröttheten lade sig förlamande över henne.

Leonore skickade hon, med svidande hjärta, till sin syster i en långt avlägsen stor stad, ty bitterheten fick inte komma in i hennes unga, ljusa liv, medan hon själv sjönk samman i grubbel och undran.

På mäns vis sökte direktör Blommerts att bagatellisera den lilla banala småstadshistorien: För tusan det var ju klart att folk såg snett på dem för deras framgångars skull. Men om en månad eller par, så vore allt glömt och så skulle de skriva efter sin lilla solskensprinsessa igen.

Förresten hade han så mycket att göra, så många järn i elden, att han inte just hade någon tid över för familjen.

Men när de där månaderna gått, som han talade så lättvindigt om, och solskensprinsessan kom hem igen med den stora och underbara nyheten att han, doktorn och forskningsresanden, som med våld drog henne från kungabalen och som gav henne en läxa hon aldrig skulle glömma, bett att få ta hand om henne för både detta livet och helst det tillkommande med, så var det för sent. Fru Sigrid log blott helt matt åt sin flickas lycka, det var som om ingenting jordiskt längre kunde nå henne och under operationen, som ju egentligen inte var farlig alls, hade hon bara slocknat som ett nerbrunnet ljus.

Medan mor Gren talade hade solen gått bakom de höga fabrikshusen, som stodo som blåsvarta skuggor mot den flammande himlen och ett kyligt drag gled fram över soldruckna ringblommor och prasslande löv.

— Inte kan mor Gren, som är så klok och erfaren, på allvar mena att det var de onda tungornas tal som dödade fru Sigrid Blommerts?

— Jo, sade den gamla stilla och såg upp med sin klara fjärrskådande blick, sömnlösa nätter, försvagade krafter och avundsjukans tusende stygn, gjorde henne svag och mottaglig och kom fröet till det onda hon bar att växa och utvecklas utan motstånd.

Med skälvande händer samlade den gamla ihop sina stickor och nystan och när hon med sin lilla mjuka nigning sade farväl, så log hon samtidigt så blitt och lovade att hon nästa gång skulle berätta om någonting glatt och vackert. Ty det mesta i livet är dock vackert, bara man ser på det med de rätta ögonen.

Iduns kvinnliga akademi.

MED ANLEDNING AV ATT FRU GERDA Lundequist-Dahlström, som inom Iduns kvinnliga akademi representerar teatern, är i tur att utgå ur densamma, rikta vi härmed en vädjan till vår läsekrets att insända förslag på någon kvinnlig representant för samma konstgren att intaga hennes plats. Vidare anhåller akademien, att våra läsare ville inkomma med förslag till pristagare för 1919, med angivande av någon svensk kvinna, som kan anses berättigad till hederspriset, 1000 kronor, för belönande eller främjande av någon förtjänstfull kvinnlig gärning.

Respektive förslagsställare torde så utförligt som möjligt motivera sina förslag samt underteckna dem med sina fullständiga namn och adresser. Förslagen skola insändas till akademiens sekreterare doktor Karolina Widerström, Gamla Kungsholmsbrogatan 19, Stockholm, ju förr dess hellre, men senast före utgången av oktober månad.

Skall konkurrensen hjälpa oss?

Ett inlägg i tjänarinnefrågan.

Av GUNHILD PALMÆR.

ÄMNET BÖRJAR BLI UTSLITET, DET ÄR visst och sannt. Varje tid har förmodligen haft sin tjänarinnefråga, och i varje tidsperiod har den sannolikt varit brännande, men nu är det som så, att den blivit bra nära explosiv. Skall man diskutera den, bör man absolut ha åtminstone ett uppslag till dess fredliga lösning, innan explosionskatastrofen ödelagt landet — annars bör man hålla mun.

Alla olika kategorier av "jungfrur" känna vi till allihop: Hon som kommer ena morgonen och försvinner som ett stjärnskott i natten följande afton, i bästa fall lämnande en koffert efter sig, som senare avhämtas av en bärare, vilken utkräver likviden av herrskapet.

Hon som flyttat för att elvakaffet ej serveras på bestämd tid, såsom uppgjort var, eller för att frun skall få en baby eller för att julklapparnas sammanräknade värde inte var vad hon väntat. Hon som plötsligt blir klen och måste taga ledigt en månad, och som veckan därpå dyker upp för sin tålmodigt väntande matmors blick i köket eller tamburen hos dennas allra bästa väninna kanske. Tro aldrig, det sker med förlägenhet, om hon hälsar: "God dag, frun, hur står det till? Jag blev bra så fort så, och då hörde jag, frun fått en annan och så kom jag hit i stället." — "Ja, men det var ju bara tillfälligt, jag väntade ju på Anna!" — "Ja visst, men ser frun, här får jag fyrtifem." — "Kunde inte Anna lika gärna sagt rejält, att Anna ville flytta då?" — "Jo, men det tyckte jag var synd, frun hade blitt så ledsen och herrskapet va' alltid så snälla!" — Så avslutades den uppgörelsen.

Och hon som inte vill skura och inte baka och inte tvätta, inte torka golv och inte bära korgar, inte hämta kol från vinden, om där finns några, och inte för något pris göra fredagsstädningen, för då får hon värk i ryggen — är det någon, som känner henne möjligen?

På perrongen vid stationen till ett sommarnöjesparadis stodo i somras varje lördagskväll en rad tjänande systrar, lediga från veckans slit, och inväntade tåget från staden, i förhoppning att därur skulle stiga någon eller några hjälplösa familjefäder, som för husfridens skull voro beredda att bjuda en kunnig — eller okunnig — ensamjungfru nittio kronor, bara han finge ta' henne på rak arm! Och malisen påstår, där vanligen voro n å g r a — icke någon!

De tjänande systrarna ha fått nys om sin oumbärlighet, det är hemligheten, och har en person bara hunnit därhän, skyndar han sig nog att höja sina anspråk på andra och sänka dem vad honom eller henne själv anbelangar. Och så veta de så väl, att vad de än sakna för "kvalitéer", så bli de i alla fall mottagna med öppna armar, varthän de vända sig — sådant kan ju omöjligt höja ambitionen eller den moraliska nivån, inte sant?

"Om jag nu skall betala högt, bara hon g j o r d e någonting!" brast en uttråkad matmor ut härom dagen, och där ha vi just det svåra — hög lön, dålig arbetsprestation, så har lösen blivit.

Allt det här veta vi emellertid förut — var finns det nya uppslaget? Det enda säkra botemedlet vore konkurrensen, sades nyligen, nå, det uppslaget är inte nytt, ungefär lika gammalt som samhället, men torde ändå vara värt att närmare beaktas, i sammanhang med de tjänande systrarna.

"Det hjälper inte, tidsandan är emot att sköta en tjänst ordentligt", låter där pessimistiskt.

"Det vore väl i alla fall märkligt, om detta skulle vara enda fältet bland alla arbetsdito, där inte folks förmåga kunde sporras genom konkurrens!" säga optimisterna. Men tala hjälper inte mycket, handlingarna skola göra't.

-:- Porträtt till dagskrönikan. -:-

I VÅRA DAGAR, DÅ FRÅGAN OM DE BILdade kvinnornas olika möjligheter att skapa sig en självständig existens ofta debatteras, torde det kunna vara av intresse att för Iduns läsarinnor presentera bilden av en dam, som tack vare stor personlig duglighet och praktisk begåvning skapat sig såväl en solid ekonomi som en synnerligen aktad ställning.

De energiska dragen å porträttet tillhöra fröken Augusta Pehrson, som sedan cirka femton år tillbaka i Varberg driver en omfattande damkonfektionsaffär, vilken vunnit berättigat erkännande ej blott inom den närmaste trakten utan ock i angränsande län. Fröken Pehrson föddes i Mariestad den 11 okt. 1869 — hon fyller således femtio år den 11 oktober i år. Hennes fader var t. f. fängelsedirektör vid länsfängelset i Mariestad. I hemmet tillväxte barnskaran raskt, varför fröken Pehrson snart nog måste "stå på egna ben". Efter utbildning i Köpenhamn anställdes hon i unga år som direktris för kappfabriker i Göteborg och Örebro. För omkring femton år sedan etablerade hon sig i Varberg och det företag, hon där grundlagt, har allt sedan dess gått stadigt framåt och vunnit en betydande omfattning.

På femtioårsdagen komma säkerligen lyckönskningarna att inströmma rikligen till den energiska och målmedvetna damen.

TREPE.

Augusta Pehrson.

Cilla Olsson.

Archibald Williamson.

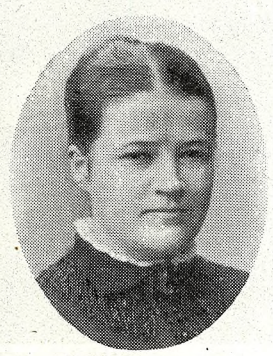

Hilda Myrberg.

*

80 år fyllde den 9 oktober trotjänarinnan Cilla Olsson, som i 65 år utan avbrott varit i tjänst hos kyrkoherde M. A. Böös i Östra Herrestad och efter hans och hans hustrus död hos deras döttrar, fröknarna Anna och Gertrud Böös i Stockholm. Hon kom till familjen vid 14 års ålder som barnjungfru och blev därefter en kokerska, som lyckligt följde den skånska matlagningens bästa traditioner. Vad mera var, hon blev en familjens vän och förtrogna, alltid uppoffrande och osjälvisk. En trotjänarinna alltså av det slag, som man numera så sällan ser. Då hon varit 25 år i familjens tjänst, erhöll hon Patriotiska sällskapets mindre silvermedalj. Kry och verksam in i sin sena ålder, sköter hon fortfarande hushållet åt sina kära fröknar.

*

Kaptenen och Riddaren Archibald Williamson avled den 7 september 1919 vid 81 års ålder.

Williamson, vilken år 1896 lämnade krigstjänsten, hade som officer mycket gott namn om sig, och konung Oscar II lär hava erbjudit honom en hög förtroendepost; anspråkslöshet förmådde honom att undanbedja sig denna utmärkelse.

Efter att i flera år ha med stor skicklighet drivet lantbruk (sedan 1877 ägde han Järlöfs gods i Halland) flyttade W. 1900 till Stockholm, men har under de sista tio åren av sitt liv varit bosatt i Malmö. Åren 1891—93 var W. i riksdagens andra kammare såsom ombud för Fjäre och Visko domsaga, och han var även flitigt anlitad i kommunala värv. År 1881 blev han riddare av Svärdsorden.

Det låg något i särskild mening soligt över W:s personlighet. Han hade stora umgängesgåvor; var en charmant och artig värd i sitt gästfria hem, vilket hans kärleksfulla maka genom sin hjärtegodhet och intelligens samt sitt nobla, vinnande sätt förljuvat i nära ett halvt sekel.

Gift den 8 november 1869 med Alexandra (Alda) Sederholm (dotter till majoren Alexander Sederholm och Augusta af Funck) efterlämnar han maka, svägerskor och övriga anförvanter.

*

Den 27 sept. avled förra föreståndarinnan för Södermalms högre läroverk för flickor i Stockholm fröken Hilda Myrberg.

Fröken Myrberg kom med på en tid, då högre utbildning var kvinnorna förvägrad, och då därför de utbildningsmöjligheter, som funnos, omfattades med iver och hänförelse. Hängiven åt studier, blev hon först elev och sedan lärarinna vid den s. k. Rossanderska kursen. Senare grundade hon en egen liten skola på Söder, inrymd i det Myrbergska hemmet — fadern var assessor A. L. Myrberg. — Hösten 1883 mottog hon emellertid kallelsen att bliva föreståndarinna vid Södermalms högre läroanstalt för flickor, vilken befattning hon innehade i 28 år. Som ledamot av nämnda skolas styrelse kvarstod hon till sin död.

Många äro de unga, som tackat henne för att de under hennes ledning lärt sig att högt skatta allvarligt, målmedvetet arbete. Fröken Myrbergs insats i skolans utveckling, hennes livliga intresse och intensiva arbete skattas synnerligen högt.

De två nyvalda i Svenska akademien.

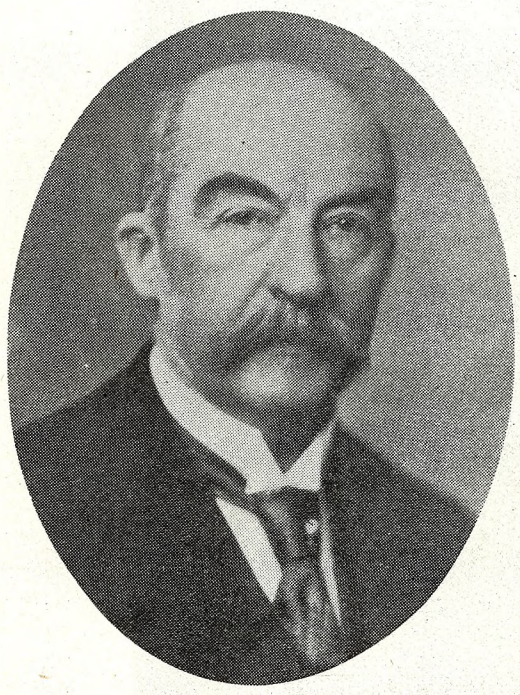

Professor Adolf Noreen.

Författaren Anders Österling.

När husfröken vill flytta, därför att hon inte får gå "kippskodd" i salongen och servera kaffet, då hon skall spara silkesstrumporna till dansbanan och inga vardagsdito innehar, då gör man som den resoluta fru man bör vara — låter henne gå.

Utan övertalningar, utan invändningar, enkelt, naturligt och lättfattligt. Och därefter reder man sig själv en tid, utan beklaganden — det är mycket viktigt — visar en glad min, om det också svider, och hör sig utan brådska och nervositet om efter en bättre hjälpreda än hon med silkesstrumporna.

Ryktet flyger med vindens fart, och bland de tjänande systrarna uppstår ofelbart en viss grad av häpnad, vid observerandet av ett dylikt fall — och häpnaden kan möjligen leda till väckandet av en viss begrundan.

Så kan i alla fall blott en stark, frisk husmor uppträda, andra finnas, som skulle hamna i sängen, om alla sysslor i hemmet komme på deras lott någon tid. Då finnas ju de s. k. Hemkonsulenterna eller Hembiträdena eller hur deras officiella titel lyder, och för kortare tid bör man vara tacksam att för timpenning kunna skaffa sig deras bistånd. I konkurrensfrågan spela de en viktig roll, vi må hoppas, de icke förtröttas i sin uppgift att komma de strandsatta till hjälp.

Att ha en intresserad hjälpreda, som känner sig så pass solidarisk, att hon vill bo i familjen, blir väl ändå alltjämt det trevnaste för ett hem — och då finns i dessa tider ett sätt, som kanske kunde ge uppslag till ändring i nuvarande otrevnad: tyska flickor finnas, som ej ha något emot att komma över hit, och som kunna arbeta!

Naturligtvis det egna landets arbetskraft i främsta rummet, därom äro vi alla ense. Men när det egna landets arbetskraft inte begär bättre för närvarande än att slippa bli tagna i anspråk — vi känna formeln "det finns inga att få, de stå ej att uppbringa" — så måtte invändningarna mot att vända sig åt annat håll kunna tystna!

Ni kan annonsera, ni kan göra förfrågningar därute — genom krigsbarnen ha vi fått vänskapsförbindelser; personliga rekommendationer bli därför inte svåra att skaffa, och sådana äro nödvändiga naturligtvis, härvidlag mer än annars. Och kanske kan på så sätt ett uppslag vinnas, till båtnad för både ena och andra hållet.

Experimentet är försökt ett par enstaka gånger, med enbart glädjande resultat; läggas där inte från tyska myndigheters sida hinder i vägen, torde det kunna upptagas i större skala, och kanske skola våra egna husfröknar lära sig att beskedligt dra strumporna på och stanna kvar där de ha sin goda lön, då de se, att andra med glädje skulle träda in i deras ställe. Och fylla fordringarna bättre! Säg vad ni vill — men i Tyskland kunna kvinnorna två ting — arbeta och lida — kanske ha de ett och annat att lära våra egna, vem vet?

Försöka duger. Leve konkurrensen!

Ur dagskrönikans bildergalleri.

1—4. Stallmästaregården — en Stockholmsidyll från gångna tider, som Generalpoststyrelsen vill tillintetgöra (se texten sid. 589). 5. De nyuppförda provisoriska bostadshusen i Vanadislunden, ett led i kampen mot rumsbristen i huvudstaden. 6—8. Scener ur det stora filmdramat Jefta, vilket i dagarna får sin premiär i Stockholm. Huvudrollen uppbäres av fröken Signe Kolthoff från Dramatiska teatern. 1—5 O. Ellqvist foto.

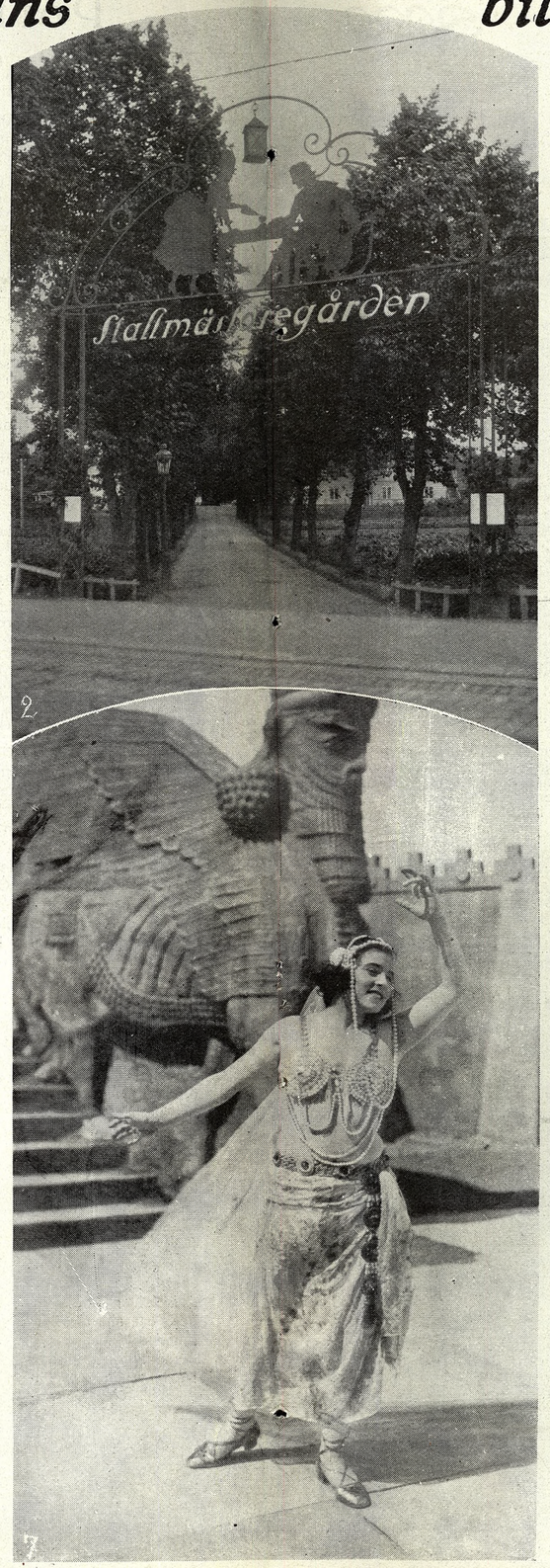

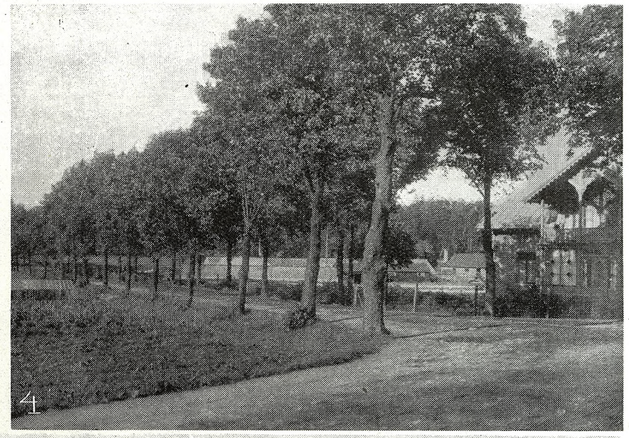

Medan ridån är uppe.

Fru Karin Molander som Abigael i "Ambrosius" på Intima teatern.

Adam Poulsen som Ambrosius Stub i "Ambrosius" på Intima teatern.

Fröken Jessie Wessel som Anina i "Fanvakt" på Dramatiska teatern.

KGL. TEATERN ÖVERRASKADE HELT PLÖTSligt allmänheten med att vid säsongens början framföra en ny svensk opera, Härvard Harpolekare av Kurt Atterberg. Komponisten har själv skrivit sin text, som han nämner en fritt diktad saga från brytningstiden mellan hedendom och kristendom i norden. Härvard står som representant för en livsbejakande och solglad hedendom och lagman Tords dotter Härdis representerar den kristna tron. Som sig bör älskar Härvard lagmansdottern, de äro för övrigt barndomsvänner, och när han nu återvänder från årslånga vandringar i den vida världen, är det för att vinna Härdis till brud. Det sker icke utan mycken strid med kyrkans representanter, en strid, som ger sig uttryck i slagsmål, fångenskap o. s. v. men avslutningen tar den lyckliga, traditionsburna vändningen, att de båda älskande undfly sina motståndare och få varandra. Komponisten har själv offentligt hävdat den uppfattningen, att texten till en opera betyder föga, och han har också grundligt givit skäl för sin åsikt genom att skapa en andefattig libretto. Den röjer nämligen icke så litet pueril tankegång, bristande språkkänsla och dramatisk otymplighet. Naturligtvis kan han med en viss rätt hänvisa till en del äldre slitoperors banala texter, men de ha dock dramatisk färg, trots allt, och uppenbara scenisk blick. För övrigt är detta åsidosättande av textens betydelse någonting absurt, i det här fallet ett ungdomligt självsvåld av komponisten, som alldeles säkert försvinner med åren.

Fru A. Whitefield-Althin och Conny Molin som Härdis och Härvard i "Härvard Harpolekare" på Kgl. teatern. Almberg & Preinitz foto.

Så mycket rikare har tonskruden blivit, överrik till och med. Det är ett frånsande i tonmålningar och klanger, vilka dock icke alltid utgöra frukten av en strömmande ingivelse. Komponistens strävan att beteckna brytningskampen mellan två åskådningar och samtidigt modellera upp kärvheten i folksjälen, har krävt en anspänning av orkesterkroppens hela muskulatur, som i längden tröttar det lyssnande örat. Men lyriska oaser saknas dock icke såsom processionskören i första akten och Härvards kärlekskväde i den andra.

Något verk, som den stora operapubliken kommer att ägna sin sympati, är Härvard Harpolekare knappast. Den musikintresserade lekmannen kräver av en opera starkare dramatisk accent och en mera tillgänglig melodik; men för den fackbildade musikern — alltså för minoriteten — står det Atterbergska verket som en intressant exponent för en ung begåvning med avsevärda möjligheter.

Conny Molin ger mycken vokal glans åt Härvards omfångsrika parti och hans resliga gestalt passar också till rollen, men aktionen har något krånande och bröstande, som väl icke är nödvändigt för att beteckna kraften i hans kynne. I alla händelser verkar det gammal teaterteknik, som vi nu vuxit ifrån. Härdis' roll betyder egentligen något först i andra akten, men där gjorde sig fru Ruth Whitefield-Althin fördelaktigt både i sången och spelet. Nämnes till sist att Emile Stiebel ådagalägger sin saftigt komiska talang som knektarnes druckne anförare, att Harry Stangenbergs debut som regissör var i allo lyckad och att Armas Järnefelt dirigerade det hela med sin kända smak och påpasslighet, så har allt sagts som gäller operans konstnärliga framförande.

En icke talrik premiärpublik mottog verket gunstigt. Det har anmärkts som ett ledsamt vittnesbörd om stockholmarnes hållning gentemot inhemsk tonkonst, att denna svenska operapremiär ej förmådde draga fullt hus. Fallet är också ganska enastående; men vi skulle vilja påstå att skulden till dels ligger hos operaledningen, som gjort för liten förhandsreklam och som lät tvåaktsoperan utfylla hela programmet. Med de pressande höga biljettpris, som nu råda, är valutan av en operaföreställning, som räcker från åtta till tio, för liten. Publiken begär med fog något mera. Här skulle en ny och sceniskt verkningsfull balett naturligtvis kompletterat programmet och på samma gång framkallat en behövlig kontrastverkan.

Enbart fornvärld blir något väl hårdtuggat.

Fru Claire Dux från Berliner-operan, som i dagarna skall konsertera i Stockholm.

Dramatiska teatern har tvivelsutan gjort ett gott val med Otto Rungs skådespel "Fanvakt". I en alltigenom sceniskt verkningsfull form skildrar författaren den ryska befrielsekampen, sådan den tedde sig medan ännu tsarväldet var bojan, som höll folket nere i socialt elände.

Skådespelet bäres av de båda männen, doktor Colmar och doktor Utkin, den förre folkbefriaren, framtidsstatens danare, den senare en järnhård tyrann av maktfilosofernas skola.

Båda kämpa de bröst mot bröst och båda gå i döden för sina åskådningar — ingendera sviker sin fana.

Herr Gustaf Molander inlade i sitt spel som demokraten Colmar en bunden lidelse av stor verkan. Han var ingen frasrevolutionär utan en människa av eld och tro, tillknäppt om sina känslor och sin idévärld, men just i följd därav utövande ett suggestivt inflytande på envar. Ej mindre förträfflig var hr Bergvall som doktor Utkin. Den okuvliga kraften, det järnhårda egensinnet, det brutala maktbegäret åskådliggjordes genom röstens kärva klang, ett ansikte liksom uthamrat i sten och gestaltens fasta resning. De båda kvinnorollerna hade goda framställarinnor i fru Zanderholm och fröken Wessel och bland de unga revolutionärerna utmärkte sig hr Uno Henning i ett par med värme utförda scener.

*

I Fenixpalatset började på själva flyttningsdagen Grand Varieté sin kampanj under ledning av fru Sigrid Sandberg-Ernst. Nalle Halldén med sitt skinande huvud och sitt skinande humör sökte från början tända eld i publikens lynne genom att i humoristiska ordalag presentera sitt Jazzband och sedan släppa lös dess musikaliska bizarrerier.

Jordmånen var således beredd, när tribunens stjärnor med deras olika ljusstyrka började tindra.

Man väntaade sig givetvis åtskilligt och blev ej heller besviken, även om det måste erkännas, att någon större uppsluppenhet eller något verkligt medryckande temperament icke förekom.

Men The 7 Tivoligirls äro täcka i sina figurationer, Anna Martens en utmärkt fransk vissångerska, systrarna Mariagraete alltjämt en graciös syn i dansduetten ur Rosenkavaljeren och Lajos Rigos en violinvirtuos, som spelar lika suverän med fingrarna som med stråken.

Den tyske humoristen Goldmann har däremot kommit på "en feil klode" och Dougson som slutnummer gör ingen glad. Slutet gott, allt gott borde dock gälla även här.

ARIEL.

*

Det var kanske inte så underligt, att Adam Poulsen för sitt gästspel på Intima Teatern valde "Ambrosius Stub". Den fattige poeten, som äger alla själens rikedomar, som ödmjukt böjer sig för det andligt upphöjda, men stolt rör sig bland all yttre glans och adlighet, skall, må verket i övrigt här och där te sig en smula föråldrat, ibland litet långdraget, ibland litet för sentimentalt, alltid leva med sitt eget liv inom den diktning, vari Oehlenschlägers lyckliga naturbarn Aladdin är en av de utkorade. Stockholmare av en litet äldre generation, som sågo Palme i rollen, intyga visserligen, att han gav den med en glans, varav redan minnet är sådant, att inför det den utmärkte danske skådespelarens prestation förbleknar. Men som han nu var, ryckte Adam Poulsen dock åskådarna med sig, ända från sitt första inträde på scenen, då han kom som en stormfläkt, frisk och betagande, för att sedan vid mötet med den högborna Abigael liksom hejdas inför det förfinade, i hans ögon upphöjda i hennes väsen. Med stor applomb utfördes också den tacksamma scenen vid Abigaels förlovning med junkern, med hela skalan av trots, förtvivlans övermod och den själsligt adliges stolthet, när han reser sig, efter att ha trampats av de låga högättade.

Ensemblen gav en utmärkt ram kring Adam Poulsens friska spel.

Karin Molanders litet kyliga spelsätt kunde ju här, i hennes egenskap av den spotska adelsfröken, ha sitt berättigande, även om man tycker, att rollen möjligen kunde ha avvunnits litet fler nyanser. Ellen Appelberg, Josua Bengtson, Nils Lundell och Gösta Gustafsson — den senare en käringaktig gammal klockare, med en alldeles dråplig mask — gjorde alla sina komiska roller väl, i ett par fall utmärkt, och den ende, som i sin lyckligtvis rätt korta scen störde, var den prästerlige vännens framställare.

E. TH.

*

I raden bland berömda sångerskor som de senaste åren gästat Norden sällar sig nu även Berlinoperans främsta kvinnliga kraft, fru Claire Dux. Ryktet om hennes storhet har redan hunnit vida, och hon nämnes som jämbördig vid sidan om en Adelina Patti, en Marcella Sembrich, en Julia Culp. Henes höga, ljusa sopran är som flöjters klang, och hennes sångkonst uppgives ha nått den fulländning, där allt blir till en kedja av renaste, klaraste välljud. Claire Dux har i dagarna begivit sig på en större skandinavisk turné, under vilken hon kommer att låta höra sig i några av de mera betydande städerna. Turnén har tagit sin början i Malmö och den 13 d:s får Stockholm höra henne i Auditorium.

*

Konsertföreningen öppnade den 2 d:s sin säsong med en konsert i Auditorium, varvid fru Zelmica Morales-Asplund uppträdde som en förtjänstfull solist. Salongen var ej, som man hade kunnat vänta sig, helt fullsatt — stockholmarna ha väl inte riktigt hunnit komma in i sina vintervanor ännu — men det utmärkta programmet mottogs i den hjärtligaste välkomststämning.

Något om åttatimmarsdag och en filosofisk slägga.

"ÅTTATIMMARSDAGEN" — DET DÄR, som lyste på första maj-dagens röda fanor över män, vilka (åtminstone bildlikt talat) med knutna nävar och i slutna led vandrade fram mot något fjärran mål, är alltså nu verklighet: fanan sänkes — men nävarna förbli knutna ändå. Motskäl ha vägts mot skäl — skenbart, ty i grunden var det ju det där obestämda, irrationella, som avgjorde det hela, "tidsandan". Vilken, som bekant, i riksdagen kom somliga att tala om ett "kroniskt lidande", och andra om utvecklingens jättesteg. Och med vilken några stå glada och frejdiga: "Här står jag och kan icke annat", medan andra under det tidsandans insegel, de själva varit med om att placera, smyga in det gamla Brask-ska: "härtill är jag nödd och tvungen".

Medan jag skriver detta, kommer jag då och då att se på en arbetare, som står på gatan utanför mitt fönster vid en av de stenhögar, som höga vederbörande här och där under förebärande av gatureparationer låta kasta upp. Då och då låter mannen sin slägga falla mot stenläggningen, liksom bara rent händelsevis avbrytande sin tankegång: varför skall han arbeta? vad har han med stenläggningen att göra? När man ser hans släggas gång och tror sig därav läsa hans tankars, får man inte just något vidare hopp om att den nya åttatimmarsdagen skall komma med den ökade arbetsglädje och arbetsintensitet, som den ju skulle och borde medföra, om den ej skall bli till mer skada än gagn. Man skall ju i allmänhet ej bry sig för mycket om jämmervisor, men när man så här ser något rent av bildlikt framställt för en, kan man ej låta bli att tänka på, hur till och med socialisttidningarna äro rädda för att de unga arbetarna skola använda all sin ledigblivna tid till fotboll och biografer, vilka nöjen som bekant höra till det mera efemära i kulturen. Ack ja, mången slägga kommer nog att i kommande dagar — ej gå, nej vila i sin arbetares hand som ett varnande "memento". Men bevars, där arbetaren nu står nere på gatan med sin trögt fallande slägga i hand, är han i alla fall som ett slags symbol — en symbol för det trägna, tunga arbetet. Och samhället behöver symboler: i gångna tider har det betalt milliarder för glimmande adlighet och sådana ting — varför skulle det inte då ge släggbäraren hans tjugo, trettio om dagen för — nå, inte för åtta timmars arbete?

Trots allt detta får jag som min ringa personliga mening bekänna, att jag tycker åttatimmarsdagen är ett gott. Där har då en mänsklig lag trätt i stället för ett slags — som det i mångas ögon förr var — "gudomlig" världsordning, enligt vilken människorna skulle arbeta och arbeta utan rast — de människor nämligen, som tillhörde de värnlösas, de av andra utnyttjades led. Reaktionen efter den ordningen har kommit. Den "arbetströtthet", som breder sig i Europa, kan den inte ofta vara rätt förklarlig? I Tyskland t. ex. fråga sig inte många nu: varför skulle jag arbeta, arbeta för mig själv och samhället, då dessa många lidanden blott blevo följden? När människan börjar fråga sig "varför?", är det alltid farligt, och detta är ett "varför", varav man, allt efter sin läggning, kan frukta alltings upplösning eller hoppas på det stora framtidsriket.

"Tidsandan" — man kan tillbomma sin dörr och sluta sina öron, man kommer inte från den ändå — den vandrar livslevande omkring i köket, i gestalt av ens egen tjänarinna. Hon går hellre på fabrik, blir diskerska eller vad som helst än hon "tjänar privat", ty sina åtta timmars (eller vad det skall vara) arbetsdag vill hon ha och se'n sin fritid, som för henne betyder hävdandet av henne själv och hennes rätt — tjänarinneproblemet blir olösligt, om man inte tar det med i räkningen. — Visst finns där ännu en och annan gammal tjänarinna, som oförtrutet dagen i ända sköter sin dammtrasa, skurborste och slev. Men till och med hon har börjat klaga och knota! Och medan hon med sin dammtrasa i sin ringa mån håller den gamla världsordningen uppe, har på det viset ändå bolsjevismen insmugit sig i hennes själ — så det är bäst vara rädd om porslinsvaserna!

Men husmödrarna då, skulle inte den ringaste lilla bolsjevistiska upprorsanda ha nått dem? — Vid denna tanke skyndade jag i väg till en av dem, en som ständigt står upp i det med barn och kastruller, framkastade försiktigt något om åtta timmars arbetsdag och om inte barnen och kastrullerna ibland kunde sköta sig själva.

"Det är mina barn och mina kastruller", svarade hon avklippande. Ja visst ja, så länge den egna kastrullen består, är det ändå ingen fara för världens omstörtning, den är och förblir, alla åttatimmarsdagar till trots, medelpunkten för all bestående ordning!

TEORETICA.

Stallmästargården — en hotad Stockholmsidyll.

GENERALPOSTDIREKTORENS PLAN ATT delvis förvandla den lilla naturidyllen ute vid Brunnsviken till en "poststad" för tjänstemän och blankettryckning har stött på starkt motstånd hos vad man kallar "den allmänna meningen" i Stockholm, vilken till på köpet senast fått en förespråkare i en så pass i saken direkt intresserad myndighet som Solna kommunalfullmäktige. Vad man därvid tänker på är egendomligt nog ej så mycket att grannskapet med de tilltänkta byggnaderna — både verkstäder och bostadshus — skulle lädera både Hagaparken och Bellevue, dessa förtjusande små naturparker, vilka inrama den innersta smala tungan av Brunnsviken, som därbortom vidgar sig mellan skogklädda holmar och skär.

Framför allt upprörés man av det intrång, som skall göras på Stallmästaregården. Men så gömma ju också de små låga rummen där minnet av en mängd kapitel ur många, många decenniers "intimare" Stockholmshistoria, och reden den gammaldags skylten över infartsgrinden, under vilken i forna dagar så många stockholmare till fots eller i kalescher och droskor gett sig in till små muntra "zvycker" eller högtidligare samkväm, har ännu något av det gamla Stockholms stämning över sig. Man minns Stallmästaregården från Hyrkuskens berättelser, och man kan ej heller låta bli att tänka på den ögats och gommens förtjusning inför "aderton assietter, utom alla varma rätter", varmed Strindberg i den första novellen i "Giftas" skildrar en Stallmästaresexa: "— — — men ovanpå jordgubbarna, pang, där smäll champagnen, och flickan kom med den frustande drycken, som rann lik en källa."

Å vårt Förstaklass
BESTÄLLNINGSSKRÄDDERI
för DAMER
äro vi i tillfälle erbjuda ett stort urval utländska nyheter i TYGER o. SIDEN till KAPPOR, DRÄKTER och KLÄNNINGAR

Arbetet står under skickligaste ledning varför vi kunna garantera ett stilfullt, solitt och elegant utförande.

PAUL U. BERGSTRÖMS A/B
74 DROTTNINGGATAN - DAMSKRÄDDERIET 2 TR.

MUSTAD'S
VÄXT-MARGARIN

BEGÄR HÖGSTA MÄRKET:
MUSTADS
"BÄSTA-VÄXT"

Begär alltid
Kocks kryddor.

Annonsera i Idun

Det bör ej vara
damerna obekant
att man med Gooda-Jästmjöl når det bästa resultatet vid småbak.
Säljes i burkar à 15, 25 och 50 öre.
Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co.

"ETT FÖRTJUSANDE BARN!"
Det utropet får man höra om sitt barn, när det är ifört kläder, som äro tvättade med tvättextraktet »Solidar».
Barnkläder tvättas bäst om tvättvattnet tillsättes med tvättpulvret »Solidar» efter bruksanvisningen. Det är också förmånligt att tvätta barnets kläder med detta tvättmedel, ty det är effektivt och hälsosamt för barnet, då det gör tvätten ren och mjuk och sålunda inte irriterar huden. Barnet trives bäst i kläder tvättade med »Solidar».

Huruvida något återsken av denna lukulliska glans fortfarande vilar över Stallmästaregården, skola vi ej gå in på, och det har ju också mindre betydelse. Men skada vore det, om ytterligare en av dessa små pärlor av om icke orörd, så åtminstone oskadd naturskönhet, som Stockholm har inom sin hank och stör, skulle gå förlorad. Generalpostdirektören har försvarat sitt arga uppsåt med att bebyggandet icke skulle ordnas så, att platsen bleve mindre vacker. Det låter ju nog så bra, men — spåren skrämma: man behöver bara gå över till Bellevueparken och se över på andra sidan, på fernissfabriken och veterinärinstitutet; och dessa äro dock endast enstaka byggnader; men en hel liten — enformig förstås! — "stad", som väl till på köpet får alla städers benägenhet att breda vidare ut sig — — nej, vi få be att behålla vår lilla viloplats där ute vid gamla tullen!

Kvinnorna och kommunalarbetet.

ETT LÄNSFÖRBUND AV F. K. P. R. hade nyligen sitt årsmöte. Man hade kommit på den synnerligen kloka idén att samla till mötet de allra flesta inom länet arbetande stads- och kommunalfullmäktigekvinnorna, för att de skulle få tillfälle att framlägga sina erfarenheter och sina tankar rörande de ansvarsfulla uppgifter, som lagts på deras axlar. Man märkte genast, att man stod inför en skara allvarliga kvinnor, vilka djupt kände vikten av kvinnornas insats i samhällslivet.

Jag hade fått i uppdrag att tala något om mina stadfullmäktigeår, och på mötets enträgna begäran har jag här nedskrivit några tankar, som jag då lät framskymta.

Jag tror, att jag inte alls är född till kommunalkvinna, ty till en början hade jag stark motvilja mot arbetet både i folkskolestyrelsen och stadfullmäktige, och jag formligen led av att bevista sammanträdena. Aldrig har jag haft någon utpräglad politisk läggning, och jag hoppas, att jag kommer att förbli vilde mitt ibland alla partimänniskor.

Ingen må nu tro, att jag anser, att vi inte behöva kommunalkvinnor. Jag är övertygad om, att vi behöva starka kvinnors arbete, deras varma känslor, deras deltagande hjärtan, deras omtanke, deras moderlighet i det utvidgade hemmet, jag menar samhället. Jag tror, att man har väntat mycket av oss kvinnor, jag tror, att man borde kunna vänta mycket, bara vi bli litet mer tränade, litet mer modiga och litet mer vakna inför tidens fordringar och tidens lyten. Jag anser, att vi ha ofantligt stora och viktiga områden att sätta in våra krafter på.

Jag har känt under mina stadsfullmäktigeår, att det är mycket arbete, som inte ligger för mig. När det gällt sådana frågor som elektricitets- gatu- och byggnadsfrågor, har jag gladeligen lämnat dem åt stadens fäder. Jag tror visst, att det finns en hel mängd kvinnor, som kunna fylla en stor uppgift t. o. m. inför sådana arbeten, men dessa kvinnor måste vara av mer praktisk läggning än jag är.

Vad jag hittills mest intresserat mig för är skolfrågan, nykterhetsfrågan och för övrigt allt, som rör ungdomen. Skolväsendet i en stad är nu så dyrbart och viktigt och ärendena från det hållet så ofta förekommande i stadsfullmäktige, att skolfrågorna nästan blivit de för mig allra viktigaste. Och särskilt nu, när vi stå inför folkskolan som bottenskola. Då gäller det att se till, att sagda skola blir så god som möjligt, så att de barn, som gå ut i livet med endast folkskolebildning ha en bra grund att bygga på, och att de, som ännu fortsätta sina studier få en säker grundval på det att inte den högre undervisningen från början blir förfuskad. Det dyker här och där upp förslag om paralellklasser till folkskolan som grund för de kommunala mellanskolorna. Jag har

DUN
TÄCKEN

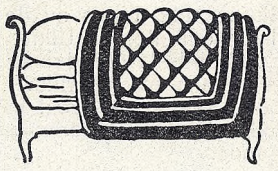

Dubbelt hållbara mot vaddtäcken.
Högsta komfort.
J. SVENSSON & BOURGHARDT
Täckfabrik och Fjäderrenseri
VINSLÖV.
Katalog på begäran.
VARU-MÄRKE
Rikstel. 20 & 121.

STEINWAY
Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 32, Stockholm.

GAHNS
ÄKTA
ASEPTINTVÅL
renaste och bästa hushållstvål.
Guldmedalj i Stockholm 1897.

VITRUMS
FERROL
är det kraftigast aptitgivande och mest stärkande av alla moderna organiska järnpreparat. Synnerligen lättsmält föredrages det av den ömtåligaste mage. Vid blodbrist och svaghet av största verkan. Dess angenäma smak gör att det med lätthet tages av såväl barn som vuxna.
Tillverkas å
APOTEKET VASENS DROGHANDELS LABORATORIUM
STOCKHOLM
Originalflaskor om 500 gram.
Finnes å alla apotek.

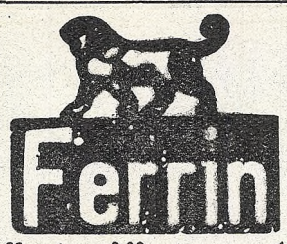

Bästa järnmedel

utmärkt styrkande.

Föreskrives av många läkare.

Fås på apoteken.

Flyglar, Pianion, Orglar från landets förnämsta fabriker. *Försäljningsmagasin:* **Stockholm**: Drottningg. 23, **Göteborg**: Arkaden, **Malmö**: Österg. 28, **Norrköping**: Drottningg. 16, **Gävle**: N:a Kungsg 25.

Mot spröd och narig hud å händer och ansikte är

DERMA-CREAM

med rose eller viol

det yppersta medlet. På grund av sin beredning utan fett och olja är DERMA CREAM särdeles behaglig att använda, då den fullständigt låter inriva sig i huden.

Hel- och halvtuber.

Till salu å apotek och i tekniska affärer.

En plats-annons uti *Vermlands-Tidningen* läses i över Vermlandshem. **10,000**

Länets enda dagliga tidning. Huvudkontor: **Karlstad.**

Annonsera i Idun!

ivrigt kämpat mot dessa tankar här, ty jag anser, att det är nyttigt, att alla under de första åren samlas i samma skolor. Rikas och fattigas barn bli kamrater och kanske vänner för hela livet, och det är möjligt, att framtidsskolan får vara med om att ta bort klasshatet, denna slagskugga, som nu vilar så tung över vårt folk.

Nu stå vi också inför de praktiska ungdomsskolornas snara förverkligande, denna skolform, som man väntar så mycket av i kampen mot ungdomens förvildning. Jag tror, att vi kvinnor behöva vara med då och bevaka flickornas intressen, så att de styrande i samhällena inte först och främst och kanske uteslutande tänka på pojkarna och låta flickorna komma med liksom på köpet.

Nykterhetsfrågan har alltid legat mig varmt om hjärtat, men jag har känt det särskilt beklämmande var gång vi haft spritfrågor före. Då har man sett det krassa penningintresset så som aldrig annars. Hela stadens ekonomi skulle lida av spritinskränkningar och affärsmännen ha vågat påstå, att affärslivet skulle få det svårt, om de supande sökte sig åt annat håll. Det är vid dessa tillfällen, som om livet inte skulle ha några högre intressen än pengar. Då tror jag, att kvinnornas röst må höjas. Det gäller stora andliga värden, det gäller förspilld ande- och arbetskraft, det gäller försummade hem, det gäller lidande kvinnor och barn. Och jag tycker mig ha märkt, att kvinnoord i en sådan debatt gjort sin verkan. Männen tyckas ha känt, att kvinnorna ha skäl att klaga, ty männen ha utnyttjat rusdryckerna till njutning och nöje, kvinnor och barn ha fått bära sorgen och lidandet.

Jag har alltjämt varit med också när det gällt att stå på vakt mot osunt nöjesliv. Vi ha här lyckats få ett förbud mot kortspel i parker och å andra offentliga platser, och jag var glad över att motionen gick igenom Inte för det att jag tror, att kortspelet tar slut därigenom, men det blir nog inte så lätt för småpojkarna att vädra upp kortspelarligorna och skocka sig omkring dem och så insupa den farliga lärdomen och därtill de många svordomarna och råa orden. Vi kvinnor måste bli mer vakna än hittills och mer klarseende än männen, när det gäller ungdomens dåliga nöjesliv. Då det gått så långt, att hemmen ganska allmänt förlorat makten över de unga, då måste säkerligen de styrande gripa in förbättrande och avvärjande.

Jag tror, att om vi kvinnor bli litet mer tränade och modiga, litet mer vana att inte bara gå och stirra på det lilla där närmast omkring oss utan med liv och själ gå in i vår medmänniskas, vårt samhälles, ja hela vårt folks väl och ve, då skola vi nog mer och mer finna de stora synpunkterna och arbetsuppgifterna. Då skall vårt väsen genomströmmas av en ny kraft och en ny eld flamma upp i vår själ. Men vi behöva hjälpas åt för att komma därhän. Nu känna sig nog de få kvinnor, som på allvar kastats in i det kommunala arbetet, ganska ensamma bland de många männen, och vad värre är, de sakna än de djupa kvinnolagrens förståelse och kompakta stöd. Nu när kvinnorna fått stora rättigheter och också stora skyldigheter, måste envar känna, att de ej längre stå utanför samhällslivet. Vi måste alla förstå, att skall vårt stora folkhem, Sverige, bli lika ljust och rikt och lyckligt, som varje kvinna vill ha sitt eget hem, då fordras kvinnotanke, kvinnokänsla och kvinnohandling. Och komma alla Sveriges kvinnor därhän, då skall det bli lättare att vara kommunalkvinna, då skola kvinnorna höras bättre, och då kanske kvinnornas liv får mera värde, innehåll och djup.

STADSF.-MÄKTIGE KVINNA I EN SMÅSTAD.

STORBRITTANIENS UNIVERSITET

Upplysningar angående lärokurser, tillfällen till vetenskaplig forskning, examina, avgifter, inackordering etc. kunna inhämtas i "The Universities of the United Kingdom of Great Britain and Ireland" (Serien "Educational Pamphlets" No. 33) utgiven av the Board of Education. Pris 9 pence.

Boken i fråga kan erhållas genom vilken bokhandel som helst eller direkt

från **H. M. STATIONERY OFFICE**

IMPERIAL HOUSE, KINGSWAY,

London.

Pröva

SALAM-TABLETTEN

vid hals- och bröst-åkommor.

Förordad av Prof. C. B. Mesterton.

Pris 50 öre.

Gynna svensk industri!

Köp Husqvarna Symaskiner!

PIANINON

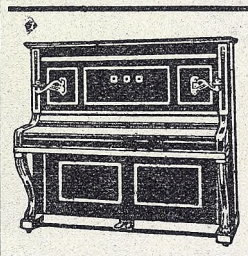

av förnämsta fabrikat å lager från flera **kungl. hovleverantörfirmor.** Moderna stilar, olika träslag. Goda **avbetaln.-villkor. Rabatt vid kontant köp.**

Tillskriv oss genast om Ni är spekulant.

A.-B. Fogelqvists Musikhandel,

Tel. 691. **Norrköping.** Tel. 691

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 sept. 1919.

Tillgångar:		*Skulder:*	
Kassabehållning	7,643,815:46	Aktiekapital	40,000,000:—
Obligationer	12,443,664:99	Reservfond	20,000,000:—
Fastigh. o. inventarier	7,328,978:08	Dispositionsfond	2,000,000:—
Reverser mot säkerhet	135,392,828:52	Pensionsfond	500,000:—
Växlar	97,489,872:56	Depositions- och kapitalräkningar	147,798,048:55
Kreditiv- och löpande räkningar	85,430,710:44	Sparkasseräkning	77,308,368:45
Hos inhemska banker	4,186,395:10	Giro- o. löpande räkn.	53,831,160:80
» utländska »	23,008,904:75	Postremissväxelräkning	7,442,209:09
Å andra räkningar	20,648,023:51	Till inhemska banker	475,000:—
		» utländska »	8,207,320:56
		Av utl. banker insatta	6,936,164:—
		Å andra räkningar	29,074,921:96
	Kr. 393,573,193:41		Kr. 393,573,193:41

VIKING-KRÄMEN

ger högsta glans med minsta arbete. Den smetar och klibbar ej som andra putsmedel och efterlämnar ingen tjock, hårdnande, läderförstörande beläggning utan utbreder sig ytterst tunt, varigenom lädrets struktur och smidighet bevaras. Viking-krämens fullt vetenskapliga, för lädrets konservering och vård avpassade sammansättning förhöjer väsentligt skodonens hållbarhet.

Tillverkare:

Industriaktiebolaget VIKING, Örebro

Kunglig Hovleverantör

ÄGRETTEN.

Engelskt motiv av ERNST JOTSON.

(Forts. från B-numret.)

av den spröda plattformen, att ej en sticka rubbades. Vid hennes ankomst lyftes fyra långa näbbar i luften, gapande hungrigt och pipande med iver. Alla fyra tycktes lika glupska. Men honan visste mycket väl, vem som hon hade matat sist och vem som var mest i behov. Hon klämde ned bytet utan några vidare ceremonier i dens näbb, vars tur det var. Fisken var tjockare än ungens långa smala hals, men den sväljdes genast med huvudet först. Den gick sakta ned under en följd av spasmer, som dock ej voro förorsakade av plåga, utan av extas.

Innan hon åter flög bort, för att på nytt börja söka efter fisk, kvarstod honan för några ögonblick på kanten av boet, för att vila och putsa sig. Hennes snövita fjädrar glänste i solskenet likt spunnet silver. Henes halsfjädrar voro förlängda i fina, lutande linjer långt ned över bröstet. Från mitten av hennes rygg växte mellan hennes skuldror en knippe långa, utsökt delikata plymer, lika vita och synbarligen lika sköra som isblommorna på ett fönster. Dessa voro hennes högtidsprydnader och buros av henne själv, så väl som av hennes make, endast under parningstiden.

Sedan hon omsorgsfullt hade putsat sig och ristat sin långa, ormlika hals, liksom för att göra sig av med fnurrorna, bredde hon ut sina glänsande vingar och lyfte sig upp i luften. Hon höjde sig emellertid blott några få tum och drogs sedan, flaxande och pipande vilt, åter ned av en osynlig makt. I sina frenetiska ansträngningar knackade hon emellertid bort ett hörn av boet och svepte ner en av de tafatta ungarna, som föll sparkande och sprattlande genom lövverket och försvann i det skuggiga vattnet. Ett ögonblick till, och trots all hennes vilda kamp mot det osedda ödet, drogs modern ned efter honom. Så kom en liten flatbottnad båt eller ökstock med en man nedhukad däri krängande sig fram genom den trånga vattenfåran mellan buskstammarna. Mannen grep henne vid den farliga näbben, lirkade upp henne i ökstocken, satte sitt knä på hennes hals, lossade en snara av koppartråd från hennes ben, tog fram en skarp jaktkniv och skar behändigt bort de snövita plymerna från köttet på hennes rygg.

Därpå slungade han ut henne i den öppna sjön, på det hon ej skulle vara till hinders, när han åter ordnade snaran vid kanten av nästet, för att infånga hanen.

Halvt bedövad och helt yr av plågorna flaxade hägerhonan överst på vattnet, som färgades purpurrött av hennes livsblod. Efter några minuter lyckades hon höja sig upp i luften. Flygande tungt och osäkert, svävade hon över lagunen, stapplade in bland buskarna och föll med sina ben i vattnet och med de spasmodiskt ryckande vingarna intrasslade i grenarna. Efter några fåfänga bemödanden låg hon där stilla, döende sakta — mycket sakta — med näbben halvsluten, medan hennes ögon stodo vitt öppna.

NÖJESLIV OCH NÖJES-KULTUR.

Sällskapslivet är det område där de sociala drifterna störta människorna i tusentals faror, där individen fullständigt kan gå under och förintas till karaktär och personlighet; eller ock där karaktären formas och regleras under ett intellektuellt och för karaktären befordrande umgänge med individer av såväl kulturellt som personligt högt värde.

Umgänget med människor betraktas ju som ett angenämt och uppfriskande avbrott i det vardagliga livet. Som en källa. till fröjder och glädje. Sällskapslivet bör därför betraktas ur etisk som estetisk synpunkt. Man samtalar för att vederkvicka och vederkvickas, för att utbyta tankar och erfarenheter.

Men hur ofta nu för tiden blir ej umgänget med människor blott och bart en exposition för damernas toaletter och en uppvisning i vad huset förmår i mat och dryck. Där den andliga kvaliteten får stå tillbaka för den materiella, där bordets njutningar och vad därtill hörer mera senteras, än verkligt intressanta redogörelser för saker i skilda fack.

Anspråken i vad som rör det personliga umgänget med människor äro lika vitt skilda, som anspråken och kraven på det materiella dagliga livet. Den ena menar, att hans anspråk på sällskapslivet och de former som detta äger är det enda riktiga, och det enda verkliga nöjet, under det, att den andre menar, att hans åsikt och anspråk äro de enda saliggörande.

Idealet för ett såväl för individen som för det allmänna fullt etiskt sällskapsliv bör vara det, där man andligen såväl giver som tager, där tanken får inriktas på det mänskliga livets olika områden. Där vars och ens åsikt får komma till sin fulla rätt, utan att därför en motståndares mening behöver bliva utsatt för oförstående och likgiltighet.

Det är en konst att kunna samtala i detta ords rätta bemärkelse; men det är för många en ännu svårare konst att intresserat och hänsynsfullt kunna lyssna.

Hur många av oss avbryter ej i tid och otid ett samtal, för att blott låta vår egen röst göra sig gällande. Hur många råd och vinkar ha vi ej gått miste om, för att vi ej kunnat den svåra konsten att lyssna till en verkligt värdefull rådgivares ord. —

Feuchtersleben säger i sin bok »Till själens dietetik»: »Det umgänge som gör dig stark och dugligare att fylla din livsuppgift bör du söka. Men det som hos dig lämnar efter sig tomhet skall du fly som pesten».

Se där i kort sammanfattning meningen och villkoret för allt mänskligt umgänge. Om det stora flertalet levde efter den principen skulle vårt sällskapsliv gestalta sig på helt annat sätt.

Medlen och anspråken för att bereda nöje för såväl sig själv, som för andra äro mångahanda. Att med stora apparater och arrangemanger i sällskapslivet framkalla glädje och därtill hörande uppsluppen stämning, verkar på det sunda sinnet ej tilltalande.

Ju starkare retnings- och artificiella medel man behöver för att framkalla en konstgjord glädjestämning, ju mera nedsättande blir då nöjet för såväl personens rent fysiska som andliga jag. Desto fattigare en själ är, ju starkare eggelser och retningsmedel behöves för att individen skall kunna njuta, enligt dess egna begrepp och anpråk på det området.

Intet kan som ett snedvridet nöjesliv förstöra en människas hela liv. Hur många unga människor hava ej hängivit och hänge sig åt ett förstörande uteliv, som ruinerat deras fysik och icke minst tillfogat deras ekonomi betänkliga revor.

Begreppet sällskaps- och nöjesliv har alltför skilda principer och fordringar, för att någon norm i denna saken skall kunna fastställas. — Vad dock trots den enes eller andres anspråk bör vara den moraliska sluttanken och känslan i allt nöjesliv är detta. Att man efter slutad samvaro har bibehållen aktning, för såväl sig själv, som för de individer man varit tillsammans med. Endast då kan man känna med sig, att man ej genom nöjet blivit berövad varken tron på sin egen, eller sina medmänniskors sedliga halt.

När däremot, efter slutad samvaro man hyser motsatta känslor, att man när man senare genomgår kvällens händelser, vid skarp och klar hjärna gripes av leda och missnöje med sig själv och med de individer man varit tillsammans med, då är det en säker borgen för att sällskapslivet blivit vad det ej bör ej skall vara, en fallgrop och en trappstege nedåt för individens personliga jag. —

Man bör ej heller umgås med allt för mycket människor, ej ha alltför stor krets inom vilken man måste vid olika tillfällen vara tillstädes. Ty liksom Knigge säger: »Den som umgås med många driver en minuthandel, vilken ger honom mycket att göra, men liten vinst».

En annan sak är ju om man genom sin sociala ställning är förpliktigad till, att hos sig samla en mängd människor vid olika tillfällen. Individer, hos vilka man ej finner vad

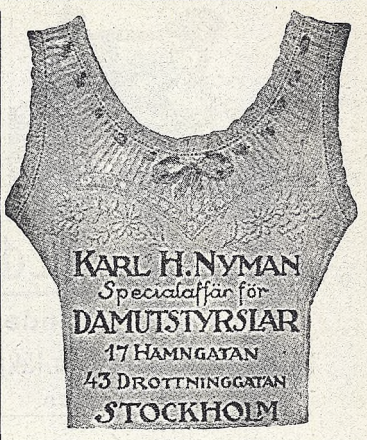

SVERIGES FÖRNÄMSTA VARUKATALOG

är vår jubileumskatalog n:r 78 för 1919—1920. Den omfattar tusentals präktiga artiklar i manufakturer o. korta varor m. m., allt till billigaste priser. Katalogen jämte prov å jultidningar o. å kalendern »Åhlén & Holms Årsbok 1920» erhålles på begäran gratis mot endast portolösen.

ÅHLÉN & HOLM, Stockholm.

Pellerins MARGARIN

ÄR DRYGT OCH VÄL SMAKANDE

man söker, men som man ändå pliktskyldigast måste inbjuda.

Människorna stå här i rent yttre beröring med varandra. Man talar med varandra om rent neutrala saker, man har ej tid, att komma individen närmare. Allt är blott pliktangelägenheter.

Är man därför förpliktigad till att hos sig samla individer blott och bart av representationstvång så bör man hålla sig reserverad och noga aktgiva på vars och ens rent personliga mening. Man kan ju skänka ett reserverat gillande åt saker och ting, utan att därför behöva skada eller bortskymma sin egen rent personliga åsikt om saker och ting.

Målmedvetet bör man därför arbeta på att ej splittra sin dyrbara tid, genom att odla bekantskaper av vilka vi känna att vi aldrig kunna få någon vederkvickelse ej heller andligen bliva rikare.

Intet är så tidsödande som att odla en massa meningslösa bekantskaper, vilka endast beröva oss en massa dyrbar tid, utan att i gengäld tillföra vår person någon andlig valuta.

Det är därför vars och ens plikt mot sig själv, att i tid finkänsligt undvika allt umgänge av vilket vi endast få i gengäld — förlorad tid!

Koncentration gent emot sällskaps- och nöjeslivet skulle medföra individen större fonder av kraft och tid till annat för mänskligheten välgörande arbete.

Väl har ingen människa dukat under av brist på umgänge och nöjesliv, men otvivelaktigt ha många fått offra sig genom nöjeslivets direkta eller direkta orsaker. —

Nöjeskulturens brister äro mångahanda. En av dem är, att allt skall njutas i klump. Även det nöjet som fordrar att tagas i med varsamma och förstående händer, som fordrar en intim stämning och miljö, njutes alltför ofta i flock.

Vilket djupt värde som därigenom går förlorat, vet nog var och en, som själv kanske musik- eller annan konstbeundrare blivit pinsamt distraherad genom medmänniskors uppträdande, om ej rent yttre så ändå genom den förnimbara andliga »likgiltiga» atmosfär dylika oförstående individer utstråla. —

Liksom vissa kemiska ämnen genom sin blotta närvaro förändra vissa ämnens utseende, så kan även vårt umgänge omedvetet hos oss frambringa egenskaper som äro tillfinnandes hos motsatta parten.

Vi känna nog alla individer i vars närhet vi bliva mer än vanligt välstämda, högsinnade och varmhjärtade, individer vilka omedvetet utstråla goda, ädla tänkesätt och kanske väcka till liv hos oss förut latenta anlag och stämningar.

Lycklig den människa som äger en eller flera vänner i vars sällskap alla dåliga tankar och impulser förkvävas, i vars närhet man känner sig personligt rikare i ande och tanke.

Thackeray gav en gång ett ypperligt råd: »Sök alltid umgänge med dem som äro bättre än du själv, både i böcker och sällskapslivet — detta är det hälsosammaste.» Lär dig, att rätt beundra, detta är livets stora glädje. Lägg märke till vad stora män beundra — de beundra stora ting. Små själar beundra det låga och väcka det ringa».

HERTA WINLÖV.

BREVLÅDA.

RED. BREVLÅDA.

H—r R—l. Det insända provet ger oss all anledning tro, att Ni lugnt kan låta författargrillerna fara. Det kommer både Ni och staten att vinna på.

S. J—n. Duger inte.

Anton Hage. Eder skiss är sömngivande, vare det nog sagt.

Karl K—o. Som varken porto eller adress medföljde, har det sig en smula svårt för oss att returnera det oanvändbara manuskriptet. Men vi förfoga ju över en papperskorg.

LEDIGA PLATSER

BARNFRÖKEN erhåller plats på gård 1 nov., nära Halmstad för vård av 4 barn, ålder 7 och 2 år. Fordringar: praktisk erfarenhet och intresse, förmåga att sysselsätta barn och hava ett gott, bestämt sätt. Svar med betyg till »Pålitlig», Iduns exp.

FINNES NÅGON TROENDE, pålitlig hemlös flicka (gärna äldre) som vill med husmoderns hjälp, sköta ett litet posthem på landet och på samma gång själv få anse det som sitt hem. Svar till »Stilla hemliv», Iduns exp.

TILL STÖRRE EGENDOM i Stockholms närhet sökes en kompetent hushållerska den 24 okt. eller förr. Svar med betygsavskrifter och foto till »P—z», Spånga p. r.

EN STADGAD och barnkär flicka som vill åtaga sig skötseln av 3 barn, samt för övrigt hjälpa till med förekommande göromål erhåller plats den 1 nov. eller genast hos Fru Maria Larsson, Badeneds Egendom, Kvänum.

BÄTTRE, ANSPRÅKSLÖS FLICKA, barnkär och villig att hjälpa husmoder där jungfru finnes, får plats 15 okt. eller senare. Familjemedlem. Någon lön. Svar inom 8 dagar till »Tjänstemannafam. på landet», Norrtelje p. r.

EN ENKEL, BÄTTRE FLICKA, villig att deltaga i husliga göromål erhåller plats den 15 oktober hos rådman Zetterlöf, i Kungelf.

EN NÅGOT EFTERBLIVEN FLICKA av god familj kan få ett gott hem hos ensam dam. Referenser fordras. Svar till »Stilla hem» Råsunda p. r.

BILDAD, BARNKÄR, ej alltför ung flicka, kunnig i sömnad och handarbeten och verkligt intresserad av barn får plats som husmors hjälp. Svar med betyg, foto och löneanspråk sändas snarast till landshövdingskan Stenström, Härnösand.

EN I VERKLIGHETEN ordentlig, snäll och pålitlig flicka som är kunnig i matlagning och bakning får plats genast i liten familj på landet. Svar med betyg och lönepret. till »Tre mil från järnväg», Stugun p. r.

FÖR ATT SKÖTA och hjälpa barnen med läxorna, hålla deras kläder och i övrigt mest på egen hand öva tillsyn över dem erhåller snäll, hurtig, gärna äldre för barn verkligt intresserad flicka god plats, jungfru finnes. Svar med foto, lönepret. och ref. till »1 nov.», Iduns exp. f. v. b.

ENSAMJUNGFRU kunnig med enklare matlagning och bakning erhåller väl avlönad plats den 24 oktober. Alla nutida bekvämligheter. Svar till »Plikttrogen», Alingsås p. r.

I familj

av två personer finnes plats den 15 nov. för bättre, musikalisk flicka med gott utseende och gott humör fullt kunnig i sömnad och ett hems skötande och villig att läsa högt och som hjälp och sällskap biträda frun som är sjuklig. Ålder 30 à 35 år. Två jungfrur finnas. Svar med löneanspråk, betyg och foto till Sågverksägaren P. Sjödin, Sollefteå.

En duglig och rask flicka

får bra plats i liten familj, nära Stockholm. Svar till »Eget rum» Iduns exp.

Husmoderplats.

Vakansvikarie för husmodern å Sanatoriet Lugnet (invid Växjö) önskas snarast möjligt. Lön och dyrtidstillägg 1,083 kr. pr år; dessutom allt fritt. Ansökan jämte meritförteckning insändes till sanatoriet under adress Lugnet.

En bildad kvinna

i 30 års åldern av god familj, något musikalisk och kunnig i hushåll och ett hems skötande erhåller plats för att sköta hemmet för tvenne manspersoner. Jungfru finnes. Svar med foto och referenser märkt »Familjemedlem», Box 1, Oskarshamn.

Husmodersplatsen

å Fjärås Försörjningshem är ledig från 24 okt. i år o. torde ansökan med uppgift om kompetens lönepretentioner och betygsavskrifter jämte fotografi, insändas till kommunalnämndens ordförande, Fjärås.

Enkel, pålitlig fröken,

hushållskunnig, villig deltaga i alla inomhus förekommande sysslor, erhåller genast plats i prästgård, Falutrakten. Jungfru finnes. Familjemedlem. 40 kr. pr månad. Svar med betyg, fotografi och åldersuppgift till Skolhushållet, Åsgatan 21 A, Falun.

Köksföreståndarinneplatsen

vid Orupssanatoriet vid Höör är ledig att omedelbart tillträdas. Hushåll 280 personer. Lön 1,200 kronor, dyrtidstillägg 33 1/3 %, men har framställning gjorts om höjning. En månads semester årligen. Fri resa vid tillträde. Svar med referenser till »Sysslomannen, adress Höör.

Enkel, pålitlig flicka,

kunnig i matlagning kan få plats d. 15 okt. på herregård i Sörmland. Svar till »Gott hem», Iduns exp.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni

med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser av alla slag.

Insänd Eder annons till Iduns Annonskontor, Sthlm, och ni erhåller omgående prisuppgift.

Enkel bättre,

barnkär flicka (tyska eller svenska) som är villig hjälpa till med läxor och deltaga i lättare husliga sysslor får god plats till 1 nov. i Stocksund. Svar med löneanspråk torde sändas till Fru Eva Linroth, Stocksund. Riks 151.

Enkel, bättre flicka,

något kunnig i matlagning får bra plats att med husmors hjälp deltaga i hemmets skötande. Vänligt bemötande, bra lön och eget rum. Svar till »Köpmansfamilj», Postkontoret, Riddaregatan, Stockholm.

Kokerskeplatsen

vid Vårdhemmet Säfsjön Hällefors bliver ledig instundande höstflyttning. Sökande till platsen bör vara fullt hemma uti matlagning konservering o. s. v. samt hava ett gott ordningssinne för att göra och ställa allt till det bästa för ett större hems trevnad och välbefinnande. Lön efter kompetens, ej under 50 kr. pr mån. Förfrågningar i ansökningshandlingar ställas under adr. »Vårdhemmet Säfsjön», Hällefors.

En

skrivbiträdesbefattning

för kvinnlig stenograf och maskinskriverska vid Säters hospital är till ansökan ledig, och äga sökande att senast kl. 12 på dagen den 18 instundande oktober till Kungl. Direktionen för Säters hospital ingiva sina till Kungl. Medicinalstyrelsen ställda ansökningar, åtföljda av vederbörligen styrkta merit- o. tjänsteförteckningar.

Kompetensfordringar: realskolexamen eller avgångsexamen från Statens Normalskola för flickor i Stockholm eller med denna i kompetensvärdet av avgångsbetyg jämställd skola.

Avlöningsvillkor (från 1 jan. 1919) jämlikt Kungl. brev den 13 juni 1919: begynnelselön 1,750 à 1,800 kr. jämte bostad med möbler och sängkläder, bränsle, lyse och tvätt; 2 ålderstillägg à 200 kr., dyrtidstillägg, pension.

1:sta klass kost erhålles på hospitalet till ett pris av för närvarande 2,80 pr dag.

Befattningen som

föreståndarinna

för Isaksbo Husmoderskola kungöres härmed ledig till ansökan för tillträde den 1 nov. d. å. Närmare upplysning angående befattningen och med densamma förenade löneförmåner erhållas hos Avesta Järnverks Aktiebolag, Avesta.

En

epidemisjukskötersketjänst

inom Västmanlands län kungöres härmed ledig att tillträdas snarast möjligt. Avlöningsförmåner äro: grundlön 700 kronor med två ålderstillägg om vartdera 50 kronor efter 5 och 10 år, bidrag till pensionering i Svenska Sjuksköterskornas pensionsförening, semesterpengar 60 kronor samt dagavlöning 1 krona vid tjänstgöring å epidemisjukstugor och 2 kronor 50 öre vid resor då kost ej erhålles, vartill kommer enahanda dyrtidshjälp som enligt Kungl. Kungörelsen den 23 dec. 1918 tillkommer statens befattningshavare.

Ansökningar torde ingivas till epideminämndens ordförande 1:ste provinsialläkaren G. H. Fjellander, Västerås, senast 1 nov. 1919.

Västerås den 30 september 1919.

Epideminämnden.

I goda hem

finnes väl avlönade platser för ex. barnsköterskor, barn- och ensamjungfrur, husor, kokerskor och andra hembiträden.

Stockholms Stads Arbetsförmedling,

Regeringsgat. 107. Högbergsgat. 37. Exped.-tid 9—4, dag före helgdag stänges 2.

Obs.! Betyg och rekommendationer böra medhavas. Även tillf. anställda förmedlas. Avgiftsfritt för både husmödrar och tjänare.

Studenter

erhålla anställning som elever på apotek. Avlöning genast. Upplysn. om framtidsutsikter, avlöning m. m. genom Apotekarnes Platsbyrå, Stockholm 8.

Guvernant

(svenska) sökes till 1 december för tysk familj med två barn på 7 och 12 år. Skall vara fullt kompetent att undervisa i svenska språket samt leda arbetet med barnens hemläxor för skolan. Ansökningar med betygsavskrifter, fotografi och uppgift om lönepretentioner insändas till sign. »D. W.», S. Gumaelii, Annonsbyrå, Malmö f. v. b.

I officers familj

får pålitlig, ordentlig och barnkär flicka plats som barnhusa. Tre barn: åldern 7, 6 och 2 år. Även å anspråkslös flicka av familj reflekteras. Ensamjungfru finnes. Svar till »1 nov.», Karlsborg p. r.

Dam,

intelligent, med bildning och världsvana, sökes som sällskap åt dam, som lider av vissa socialt besvärliga egendomligheter. Platsen tillträdes någon gång i höst. Bästa referenser erfordras. Svar märkt »Serious Lady» till Iduns exp., Stockholm.

Bättre flicka,

kunnig i sömnad och handarbeten, helst också i matlagning och bakning, får varaktig plats i hem, där kokerska och husa finnes. Fru Robert Meyer, Götabergsgatan 26 IV, Göteborg III.

Italien.

Hos familj i Rom, svensk fru, två barn 2—3 år, i en vacker villa med stor trädgård — önskas två erfarna arbetsamma och pålitliga tjänarinnor vilka tillsammans kunna påtaga sig att sköta barn och hushåll. Resan tillträdes omkr. slutet av okt. med frun. Endast utomordentligt vitsordade tagas i betraktande — helst önskas två som redan trivas ihop, då de måste binda sig för två år. Svar med fotografi och betygsavskrifter till Vårstavi, Tumba.

Flicka,

helst något äldre, kunnig i matlagning och för övrigt i ett hems skötsel önskas 1 nov. i fam. på 2-pers. 1 1/2 tim. järnvägsresa från Stockholm. Svar till »Bästa rekommendationer», N. K. Annonsbyrå, Stockholm.

Barnfröken,

kompetent att handleda tvenne gossar, 5 och 6 år gamla erhåller anställning i svenskt alande familj i Åbo. Svar med uppgift om lönepretentioner och referenser samt med foto sändes till »Åbo 1919», Svenska Telegrambyråns Annonsavd., Stockholm.

Bildad flicka

får mot fritt vivre plats för hjälp med barnen (1 1/2 och 4 1/2 år) och med i ett hushåll förekommande göromål. Jungfru finnes. Svar till »Familjemedlem», Gävle p. r.

Till Kristiania

Utexamineret dannet barnepleierske faar plads hos Direktör Nicolay Paus, Huk Aveny 28, Bygdö, Kristiania. Moderne enebolig. Villa strök. 2 barn. Höi lön. Fri Reise. Ansökning bedes ledsaget av attester og fotografi. (H. O. 21742)

Till Kristiania.

Velanbefalet flink kokke faar plads ved siden av barnepleierske fra ca. 15 oktober hos Direktör Nicolay Paus, Huk Aveny 28, Bygdö, Kristiania. Moderne enebolig. Villaströk. Höi lön. Fri reise. Ansökning bedes ledsaget av attester og fotografi.

Söker Ni plats

på något av den kvinnliga verksamhetens olika områden?

Kom då ihåg

att ytt beprövat och av tusentals kvinnliga platssökande med bästa resultat använt förfaringssätt är att annonsera i IDUN. Insänd Eder annons till Iduns Annonskontor, Sthlm, och Ni erhåller omgående prisuppgift.

PLATSSÖKANDE

ALLVARLIG, villig flicka önskar plats, som frielev i verkligt fint hem, att lära matlagning och ett hems skötsel. Sv. till »19 år», Helgebodafors.

EN ORDENTLIG 18 ÅRS FLICKA önskar plats som ensamjungfru eller husa från 15 oktober eller senare. betyg finnes. Svar till »18 år» Hasselfors.

FÖRLOVAD 22-ÅRIG FLICKA från värmländsk lanthem, glad och villig, önskar vistas i bättre familj från d. 15 okt. eller senare som elev och hjälp utan lön men mot fritt rum och vivre. Svar till Läraren Arvid Wallin, Glava.

TVÅ UNGA elementarbildade flickor önska mot fritt vivre, plats, för att under husmoders ledning lära alla inom ett hem förekommande göromål. Gärna där barn finnes. Svar till »Familjemedlemmar», Iduns exp. f. v. b.

SASOM HUSHÅLLSELEV önskar ung, bildad flicka plats på herr- eller prästgård, helst i mellersta Sverge. Fritt vivre. Tacksam för svar till »Stockholmsflicka», Iduns exp., Sthlm.

ENKEL FLICKA önskar plats i fam. på landet, helst i Värmland, för att under husmors ledning deltaga i inom hemmet förekommande göromål. Svar till »Elsa 1919», Iduns exp.

Plats sökes av en 20-årig FLICKA (som förut skött sin broders hus) att gå frun till handa, helst i prästgård eller herrgård på landet. Svar till Postbox 146, Norrköping.

UNG, BÄTTRE, musikalisk flicka önskar plats i mindre familj (gärna där jungfru saknas) som husmoderns verkliga hjälp och sällskap, den 1 nov. Svar till »Familjemedlem E. A.», Iduns exp. f. v. b.

22-ÅRIG FOLKSKOLLÄRARINNA, studentska, önskar komma till mindre familj (helst i Östergötland) mot fritt vivre för att deltaga i hushållsgöromål. Ev. undervisning som återtjänst. Sv. t. »1 november till jul», Iduns exp.

UNG SJUKSKÖTERSKA önskar plats som hjälp på matlagning samt i hemmet i läkarefamilj. Svar till »15 okt.», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA som genomgått såväl maskinskrivnings- som bokföringskurs önskar plats på kontor eller i affär. Svar till Gertrud Karlsson, Box 22, Fagerås.

Ung, bättre flicka

önskar 1 nov. avlönad plats att gå frun tillhanda å större gods eller i finare fam. i stad. Fullt kunnig i matlagning och alla husliga göromål, klädsömnad, finare handarbeten, sjukvård samt skötsel av barn. Svar till »Familjemedlem», p. r. Leksand.

Ung, bildad massös

önskar plats i trevlig fam., helst där tillfälle gives att lära matlagning. Tacksam för svar till »Glad och hurtig 23», Iduns exp.

Ung, bildad tyska

önskar anställning i familj som husmoderns hjälp. Är kunnig i sömnad. talar svenska. Betygsavskrifter jämte tyska och svenska referenser sändas vid anfordran. Svar till »21-årig» Svenska Telegrambyrån, Göteborg.

Enkel, pålitlig flicka,

kunnig i matlagning, sömnad och alla inom ett hem förekommande göromål, önskar till d. 1 nov. plats som husmoderns verkliga hjälp. Svar till »Verklig hjälp», p. r. Hälsingborg.

Ung lantbrukaredotter

önskar plats som hushållselev i bättre fam. Fritt vivre. Svar till »Familjemedlem H. A.», Iduns exp. f. v. b,

INACKORDERINGAR

INACKORDERING önskas av äldre dam i gott hem i Stockholm (helst på Söder) eller i mindre landsortsstad. Svar med referenser, pris m. m. till »Genast», Svenska Telegrambyrån, Göteborg.

Ung, elementarbildad flicka

önskar komma till större gård, där ungdom finnes. Svar med prisuppgift till »19 år», Iduns exp. f. v. b.

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut

Kungsg. 60, STOCKHOLM

Behandling av

reumatiska åkommor.

Doktor J. Arvedsons kurs

i Sjukgymnastik, Massage och Pedagogisk Gymnastik

medför enligt kungl. maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.

Kursen 2-årig börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odeng. 1, Stockholm.

S. A. G. A.

Gymnastik för alla.

Upplysningar Hamngatan 19.

A. T. 22253. R. T. Norr 464.

Gymnastikdirektörsexamen

avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 1 sept.

Prosp *Major J. G. Thulin, LUND.*

Doktor A. Kjellbergs

Kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt!

Stockholm. Holländaregatan 3.

Kvinnosjukdomar.

Underlivslidande och liknande undvikes bäst genom Haralds livmoderspruta. Pris 12, 16, 20 kr., med båda rören 16, 20, 24 kr. Haralds Sköljningspulver 2 kr. pr ask. Livmoderspeglar 3, 5 och 10 kr. Bokprislistan 22 och ill. kat. 23. mot 12 öre porto i försegl. brev utan firmatryck. Till landsorten mot postförskott eller förut insänd likvid.

— **Constantin Harald** —

Linnégatan 18. GÖTEBORG.

Velvet Complexion.

Oöverträffligt hudmedel.

»Velvet Complexion» är en mjölkliknande vätska som utan tvivel är framställd av mandel. Vilka ytterligare ingredienser, som släta ut rynkor, göra musklerna fasta och giva hyn klarhet och vithet, vet jag ej. Något trolleri är det. Ur Anna Söderberg: Skönhetsvård. Pris kr. 8:— plus porto.

FRANSKA PARFYMMAGASINET, Hovleverantör.

Drottninggatan 21, Stockholm.

Gerda von Sydows

SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT

David bagares gata 1 Stockholm

A. T. 28511. -:- R.T. 9433.

Underlivslidande

och dylikt undgås bäst med livmoderspprutan Noliber, av förnicklad och förtent metall, ingen rostande, mindrevärdig blecksprutа. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliberpulver 5 kr. pr ask. Livmoderspeglar 10 kr. Även andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 15 öre porto.

CARL G. SCHRÖDER,

Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

Mot grått hår och mjäll.

Härmed meddelas att det utmärkta och så mycket efterfrågade hårvattnet mot grått hår som förhindrar hårafall och fullständigt borttager mjäll och som i över 40 års tid förts i Fanny Gelins Parfymmagasin, Malmtorgsgat. 5, Sthlm, numera fås under adr. Firma Fanny Gelin, Norrviken, Riks- och Sthlmstel. Norrviken 214. Pris 6:30 kr. fraktfritt.

Spädbarnshemmet

Adress Furuhill, Sigtuna emottager elever, som önska utbilda sig i barnavård. Ansökningar insändas till Föreståndarinnan.

Blårävskinn

beredda eller färdigmonterade boor o. muffar av världens finaste Blårävar (Isländska) säljes. Svar till S. Gumaelii Annonsbyrå, Göteborg f. v. b. märkt »Blårävsgarnityr».

Idun utgives denna vecka i A och B.

Stor pianistisk färdighet

uppnås fortast genom rationell utbildning av muskler och öga.

Vår metod bibringar samtliga muskler, som tagas i bruk vid pianospelning, högsta möjliga prestationsförmåga. Genom speciella pianoövningar höjes notläsningsförmågan och åstadkommes absolut bekantskap med klaviaturen. Metoden lämpar sig för pianister på alla stadier och möjliggör utomordentligt snabba framsteg i såväl teknik och fingerfärdighet som förmåga att spela från bladet. Dess tillämpning fordrar ringa tid. Överspelning reduceras till ett minimum.

En pianist skriver: — »Eder metod sätter varje musikalisk person i stånd att på kort tid taga ett jättesteg mot målet: en pianovirtuos' skicklighet.» —

Prospekt med fullständiga upplysningar sändes gratis! Tillskriv med åberopande av denna tidning

FORTE-INSTITUTET, Göteborg.

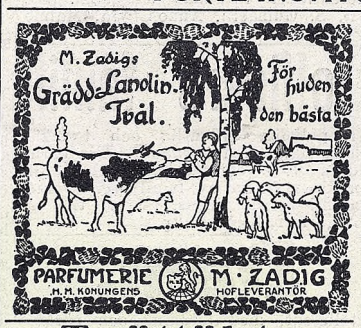

Tvättäkta Heliosfärger

att måla på siden och alla ljusa tyger erhållas från

Svenska Heliosdepôten,

Maria Stenmark, Vimmerby.

HOSTA EJ.....

— — — — Du får arrest

Pix är bra o. **Pix** är bäst!

Armsvett,

hand- och fotsvett bortagas med **Antidrosin.** Läkareintyg över medlets utomordentliga effektivitet och nytta bifogas varje sats. — Pris 3 kr. Expedieras mot postförskott + porto. Diskret försändning.

LABORATORIET SANA, Östhammar.

Vasa Fotomagasin A.-B.

Göteborg

köper, säljer och byter begagnade kamerorm. m. Tillskriv oss. Tel. 18673

HUSMÖDRAR!

Använd i hushållet endast **Winborgs** sedan gammalt välkända **ättiksprit i originalflaskor. Winborgs ättiksprit** har ett mervärde av **30 öre** än varje annan ättiksprit pr literflaska på grund av sin högre styrka. **Winborgs ättiksprit** är dessutom av **finaste arom** och **fullkomligt ren,** tillverkad av **bästa råvaror.** Finnes överallt i hela landet.

Dina blommors trevnad

Är ditt hems trevnad.

Detta uppnås genom användande av

Stidsvigs

Blomstergödning

A.-B. FETTINDUSTRI,

Malmö.

Finnes hos de flesta frö- & blomsterhandl.

Säljas av välsorterade urmakare.

FREJAMI

PASTILLERNA

fylla såväl hygienens som den goda smakens krav.

Välgörande vid fall av hosta, heshet och liknande åkommor.

REN SOCKERPRODUKT!

SÄLJAS ÖVERALLT!

TILL

BO BERGMANS

50-ÅRSDAG

VALDA DIKTER

i förnämaste utstyrsel och med författarens porträtt.

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

MÖBLER FÖR KONTORET

A·B·KONTORSTEKNIK

REGERINGSGATAN: 41.

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten:

Arvika: Arvika Tidning.
Avesta: Avesta Posten.
Borlänge: Borlänge Tidning.
Borås: Borås Tidning.
Eksjö: Eksjö-Tidningen.
Engelholm: Engelholms Tidning.
Eskilstuna: Eskilstuna-Kuriren.
Falun: Falu-Kuriren.
Gefle: Gefle-Posten.
Halmstad: Hallandsposten.
Hedemora: Södra Dalarnes Tidning.
Hälsingborg: Helsingborgs Dagblad.
Härnösand: Hernösands-Posten.
Höganäs: Höganäs Tidning.
Jönköping: Smålands Allehanda.
Kalmar: Barometern.
Karlskrona: Karlskrona-Tidningen.
Karlstad: Karlstads-Tidningen.
Katrineholm: Katrineholms-Kuriren.
Kristinehamn: Ansgarii-Posten.
Landskrona: Landskrona-Posten.
Linköping: Östgöten.
Ludvika: Ludvika Tidning.
Luleå: Norrbottens-Kuriren.
Malmö: Skånska Aftonbladet.
Mariestad: Tidning för Skaraborgs län.
Mora: Mora Tidning.
Norrköping: Norrköpings Tidningar.
Nyköping: Södermanlands Nyheter.
Nässjö: Nässjö-Tidningen.
Oskarshamn: Oscarshamns-Posten.
Sköfde: Skaraborgs Läns Annonsblad.
Sundsvall: Sundsvalls-Posten.
Säter: Säters Tidning.
Trelleborg: Trelleborgs Allehanda.
Uddevalla: Bohusläningen.
Uppsala: Tidningen Upsala.
Umeå: Västerbottens-Kuriren.
Visby: Gotlänningen.
Västerås: Vestmanlands Läns Tidning.
Växiö: Smålands-Posten.
Ystad: Södra Skåne.
Örebro: Örebro Dagblad.
Örnsköldsvik: Örnsköldsviks-Posten.
Östersund: Jämtlands-Posten.
Östhammar: Östhammars Tidning.

IDUNS KOKBOK

utgiven av Elisabeth Ostman, avhandlar såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning och konservering av kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkokning, beredning av drycker och charkuterivaror, servering, borddukning och servettbrytning och

är

vår modernaste kokbok till utstyrsel och innehåll. Alla bokens 1,071 recept äro praktiskt prövade vid Elisabeth Ostmans Husmoderskurs och överskådligt uppställda med ingredienserna vikt eller rymdmängd noggrant angiven. Även helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning,

den

är rikt illustrerad, med 12 färgtrycksplanscher av köttstycken, fåglar, fiskar, svampar samt grönsaker jämte fyra styckningsplanscher och två sidor med fotografier av olika servettbrytningar. Det

bästa

beviset för bokens lämplighet som vår generations kokbok för det borgerliga svenska hemmet är, att det redan tryckts över 45,000 exemplar av

kokboken.

Den kostar, inbunden i vackert band, endast kr. 7: — och den finnes att tillgå hos närmaste bokhandel eller portofritt från Förlaget, **Iduns expedition, Stockholm.**

Svenska Tryckeriaktiebolaget, Stockholm 1919.